



Ruokaa
omasta maasta



Metsäpolitiikka
kuuluu Suomelle

Keskustan ruoka-
ja metsäpoliittinen linjaus



Keskusta
Se kotimainen.

Ruokaa omasta maasta – Metsäpolitiikka kuuluu Suomelle

Keskustan ruoka- ja
metsäpoliittinen linjaus

Maaliskuu 2023

Keskustan
politiikkalinjaukset
2021–2023

Keskusta tiivistää ja priorisoi politiikkalinjauksistaan eduskuntavaaliohjelmansa tavoitteet. Ne sovitetaan talouden raameihin.

Keskustan ruoka- ja metsäpoliittinen linjaus.....	6
Nykytila ja minne olemme matkalla.....	6
Suomalainen ruoka on ylpeyden aihe	9
Läpinäkyvyys luottamuksen ehtona	9
Julkiset ruokapalvelut ovat tärkeä osa ruokakulttuuria ja taloutta	11
Elinvoimainen maaseutu	14
Tilarakenne tukee maatalouden elinvoimaa, kilpailukykyä ja huoltovarmuutta	14
Maatalouden kannattavuus	15
Tukipolitiikka ja lainsäädäntö	17
Ulkomaankauppa ja koulutus	18
Panostuksia kalankasvatukseen	20
Kalastus on osa huoltovarmuutta	21
Työvoima ja osaaminen	24
Infrastruktuuri	25
Ilmasto- ja ympäristötoimet	27
Metsä	34
Aidosti kestävä metsäpolitiikka	34
Metsänomistajan tulee olla politiikan ytimessä	39
Lisätään metsien kasvua ja hiilensidontaa	40
Ehkäistään metsäkatoa	41
Suojelua ja monimuotoisuutta	42
Verotus kannustaa kasvuun ja investointeihin	43
Puurakentaminen on varma hiilivarasto	44
Alempiasteinen tieverkko	45
Luonnonvarojen kestävä käyttö on hyvinvointivaltion kivijalka	46
Vesi on tärkein luonnonvaramme	46
Energiaomavaraisuutta maa- ja metsätaloudesta	48

Johdanto

Keskustalle ympäristöstä huolehtiminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö on aina ollut politiikan keskiössä. Suomalainen ruoka ja maataloustuotanto, metsien hoito sekä puusta jalostetut tuotteet ovat mahdollistaneet hyvinvointiyhteiskuntamme rakentamisen ja ovat edelleen tärkeä osa kestävää talouskasvua ja suomalaista kulttuuria. Tämänhetkinen poliittinen tilanne ja Euroopassa käytävä sota on osoittanut, että Keskustan ajama linja huoltovarmuuden ja omavaraisuuden vahvistamisesta on ollut oikea.

Kotimaista vastuullista ruokatuotantoa on mahdollista ylläpitää pitkällä tähtäimellä vain yritystoiminnan kannattavuuden ja kilpailukyvyn kautta. Siksi Keskustan tärkein tavoite ruuan huoltovarmuuden ylläpitämiseksi nyt ja tulevaisuudessa on maatalouden kannattavuuden parantaminen. Se tapahtuu oikeudenmukaistamalla tulon jakoa elin-

tarvikeketjussa ja parantamalla viljelijän neuvotteluasemaa. Siksi Keskusta katsoo, että kilpailulakia tulee uudistaa tulevalla hallituskaudella.

Myös tuottajien osaamisen tukemiseen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, tukien kohdentamiseen, aktiiviseen ruuantuotantoon ja viennin vahvistamiseen tulee panostaa yhä enemmän yritystoiminnan kannattavuuden parantamiseksi. Keskusta katsoo, että julkisen ruokailun tulee toimia suunnannäyttäjänä vastuullisuudessa ja siksi julkiset ruokahankinnat tulee aina tehdä ensisijaisesti kotimaisista elintarvikkeista.

On huomioitava, että riskien hallinta on tärkeä osa vahvaa elintarvikeketjua. Keskusta linjaa, että typpilannoiteomavaraisuuteen tulee satsata käynnistämällä sen tuotanto Suomessa. Lisäksi puhtaan veden saannista tulee huolehtia myös jatkossa, parantamalla sen saatavuuteen

tai puhtauteen liittyvien mahdollisten hyökkäysten torjumista.

Keskustalle on selvää, että ruokaa tuotetaan ympäristöä ja eläimiä kunnioittaen, jonka vuoksi ilmastosta, ympäristöstä ja eläinten hyvinvoinnista tulee pitää huolta myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi maailmaa uhkaavaa antibioottiresistenssiä on mahdollista torjua vain eläinten hyvinvoinnin ja terveyden kautta. Tässä Suomi on ollut suunnannäyttävä ja maataloustuotantomme tulee olla myös tulevaisuudessa huippuluokkaa tältä osin. Tavoite edellyttää myös yhä suurempaa panostusta eläintautien torjuntaan tulevaisuudessa.

Metsät ovat suomalainen kansallisaarre ja suomalaiset metsänomistajat ovat huolehtineet niiden hyvinvoinnista jo vuosikymmeniä samalla kun muualla maailmassa metsien hoitoa on tehty kestäättömällä tavalla. Keskustalle on erittäin tärkeää, että metsiin liittyvän säätelyn päättävä valta pysyy kansallisissa käsissä. Hiilensidonnan ja monimuotoisuuden vahvistaminen, puurakentaminen, metsien virkistyskäyttö ja siitä saatavat terveyshyödyt sekä joka-

miehen oikeudet ovat esimerkkejä metsien hyödyntämisestä kestäväällä tavalla. Keskusta linjaa, että puu tulee luokitella uusiutuvaksi luonnonvaraksi sen kaikissa käyttömuodoissa myös tulevaisuudessa.

Lisäksi Keskusta haluaa turvata ja vahvistaa omaisuuden suojaa lainsäädännön keinoin sekä luoda investointihalukkuille yrityksille hyvän toiminataympäristön parantamalla metsäpolitiikan ennakoitavuutta.

Vaikka maailmanpolitiikassa on tapahtunut nopeita muutoksia ja maa- ja metsätalousalan yritysten toimintaympäristö on haastava, Keskusta on vakuuttunut, että suomalaiset yritykset ovat valmiita huolehtimaan myös jatkossa kestävästä ruuantuotannosta ja metsätaloudesta sekä kehittämään alaa kysynnän ja ympäristön ehdoilla. Mutta tämä vaatii aidosti kestäviä poliittisia päätöksiä, kepin sijasta porkkanaa. Poliitiikan vas- tuulla on luoda mahdollisuudet yritysten menestymiselle ja kestäväälle luonnonvarataloudelle. Keskusta ajaa nyt ja tulevaisuudessa kunnianhimoista, kokonaiskestävää, suomalaiset huomioivaa maa- ja metsätalouspolitiikkaa.

Keskustan ruoka- ja metsäpoliittinen linjaus

Nykytila ja minne olemme matkalla

Ruoka

Ilman kannattavaa kotimaista maataloutta ei ole suomalaista ruokaa. Suomalainen ruoka on maailman parasta. Ruoka on yhtäältä nautinnon ja ilon lähde ja toisaalta ravitsemuksellinen välttämättömyys. Sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät vaikuttavat siihen, miten ja millaista ruokaa kulutamme. Suomalaisen ruokakulttuurin tekevät erilaiset perinneruuat, valmistustavat, vuodenajat sekä yhä vahvemmin kansainväliset trendit ja tiedon lisäntyessä myös vastuullisuustekijät. Ruokakulttuuri elää ajassa ja määrittyy koko elintarvikeketjussa pellolta pöytään asti.

Koko ruokaketju tuo Suomeen merkittäviä positiivisia aluetaloudellisia- ja ympäristövaikutuksia sekä ylläpitää arvokkaita suomalaista perinteitä, ruokakulttuuria ja maatalousmaisemaa. Ruokaketju ylläpitää kansallista huoltovarmuutta. Kokonaisu-

nessaan elintarvikeketju työllistää Suomessa noin 340 000 henkeä, joka vastaa 13 prosenttia kaikista työllisistä. Elintarvikeala tuo leivän pöytään monille perheille ympäri Suomea.

Suomalainen ruoka on monella mittarilla mitattuna maailman vastuullisinta. Pysyäksemme ympäristön vaatimassa kehityksessä mukana ja pitääksemme ruoantuotantomme kestäväenä myös tulevaisuudessa, ruokaketjua tulee kehittää. Se vaatii investointeja. Kannustimien tulee olla kunnossa, jotta siirtymä kohti fossiilitonta ja omavaraista elintarvikeketjua olisi mahdollista. Lakiin kirjatut vaatimukset eivät ole ratkaisu, vaan tuotannon kehittäminen tapahtuu parhaiten tarjoamalla kepin sijasta porkkanaa.

Maatalouden keskeisten tuotantopanosten hinnat ovat nousseet kovaa vauhtia. Tästä aiheutunut kustannuskriisi ja kannattavuuskriisin paheneminen on ajanut monet tilat lopettamaan tuotannon tai pakottanut tilanteeseen, jossa taloudellisista syistä osa tuotantopotentiaalista jää

hyödyntämättä. Polttoaineiden, energian ja lannoitteiden raju hintojen nousu yhdistettynä heikkoon satoon on aiheuttanut varmuusvarastojen hupenemisen ja pulan rehusta sekä heikentänyt maatalouden yrittäjätuloa entisestään.

Globaali kustannusten nousu näkyy maailman viljapörsseissä kohonneina hintoina. Tämä on heijastunut myös meidän kotimarkkinoillemme vahvistaen viljelijöiden tuloksentekepotentiaalia. Viljojen ja niistä valmistettujen rehujen hintojen nousu on nostattanut myös kotieläintuotteiden hintoja Euroopan markkinoilla. Suomessa kotieläintuotannon tuottajahinnat eivät ole nousseet vastaavasti.

Tilanne, jossa maailmalla on ennustettavissa ruokapula Euroopassa käytävän sodan ja kuivuuden vuoksi samalla kun viljely Suomessa uhkaa vähentyä huonon kannattavuuden takia, on erittäin huolehduttava.

Markkinoiden toimivuus on avainasemassa, jotta voimme osaltamme ehkäistä nälänhädän uhkaa ja edistää vastuullisia maatalousmarkkinoita. Markkinat eivät edelleenkaan toimi Suomessa riittävän reilulla tavalla. Alkutuotannon nousseet kustannukset siirtyvät liian hitaasti tuottajahintoihin. Viljelijän saama osuus tuotteestaan on edelleen riittämätön. Siksi tuotanto ei ole kannattavaa. Näin ei saa olla.

Jotta voimme jatkossakin pitää kiinni kokonaisturvallisuudestamme, on huoltovarmuutemme oltava kunnossa. Meidän on pidettävä huolta riittävästä ruuan omavaisuusasteesta. Ainoa kestävä ratkaisu tähän on maatalouden kannattavuuden parantaminen. Suomalainen ruoantuotanto on vastuullista ja esimerkillistä. Meillä on myös vesitalouden puolesta erinomaiset edellytykset tuottaa ruokaa ilmastomuutoksen edetessäkin. Kokonaiskestävyydessä olemme maailman huippuluokkaa.

Metsä

Metsät peittävät Suomessa yli 75 prosenttia maapinta-alasta ja suhteellisesti Suomi on Euroopan metsäisin maa. Metsäsektori on Suomen kansantaloudelle merkittävä verotulojen tuottaja ja työllistäjä. Metsätalous työllistää suoraan n. 70 000 ja välillisesti satoja tuhansia henkilöitä, sillä alalla on tiivis kytkös muun muassa kone- ja metalliteollisuuteen.

Keskustan kanta metsien käyttöön sekä hoitamiseen on kokonaisvaltainen ja omaisuudensuojaa kunnioittava. Keskustalle ovat tärkeitä niin metsiä hoitavat





metsänomistajat, puunkorjuuta ja kuljetusta tekevät ammattilaiset, metsäteollisuuden työntekijät, puupohjaisista raaka-aineista uusia huipputuotteita kehittävät osajat kuin luonnossa liikkuvat ja harrastavat kansalaiset sekä luontomatkailua kehittävät yrittäjät.

Kilpailukykyiset metsäteollisuuden yritykset mahdollistavat – paitsi metsänomistajien tulovirran ja metsäsektorin työpaikat – myös laajemmin hyvinvoinnin kertymisen ja kasvattamisen. Metsät ovat suomalaisille kaikessa mukana. Metsät ovat Keskustalle sekä että eivät –kä joko tai.

Me keskustalaiset suhtaudumme metsien hyödyntämiseen käytännönläheisesti. Keskusta puolustaa päättäväisesti suomalaista metsäosaamista ja metsänomistajan päätösvaltaa. Emme sorru osaoptimointiin, emmekä unohda globaalia kokonaisuutta. Ilmakehä ja luonnon monimuotoisuus ovat maailmanlaajuisia kysymyksiä.

Metsien käytön rajoittaminen Suomessa – parhaan metsäosaamisen maassa – ei edesauta ilmastonmuutoksen pääsyä eli fossiilitalouden selättämistä. Se ei edistä maailman meriä ja ilmastoa saastuttavien muovipakkausten ja tekokuitujen korvaamista. Päinvastoin, puusta erotetuista uusista uusiutuvista raaka-aineista valmistetut tuotteet korvaavat fossiilisista raaka-aineista valmistettuja.

Päätäntävalta metsien hoidosta ja käytöstä tulee olla kotimaisissa käsissä. Keskusta pitää erittäin tärkeänä metsien käyttöön liittyvän päätöksenteon tukena aloittavaa metsäpaneelia, joka arvioi metsien käyttöä tieteellisen pohjaan perustuen. Uudelle hallituskaudelle tulee luoda myös metsienkäytön strateginen ohjelma, jonka luomiseen hyödynnetään metsäpaneelia. Metsäpaneeli huomioi kokonaiskestävyyden näkökulman ja on poliittisesti riippumaton.

Keskusta katsoo, että metsien käyttö on tärkeä osa huoltovarmuuden ylläpittoa, sillä metsistä saatavilla biomassoilla on mahdollista korvata tuontienergiaa. Metsät ovat siten tärkeä tekijä energiamavaisuuden saavuttamisessa. Metsiä tulee voida hyödyntää kestävästi myös tulevaisuudessa ilmastotavoitteista ja monimuotoisuudesta tinkimättä.

Suomalainen ruoka on ylpeyden aihe

Läpinäkyvyys luottamuksen ehtona

Tutkimusten mukaan kuluttajat arvostavat suomalaista ruokaa ja haluavat syödä kotimaista ruokaa myös tulevaisuudessa. Enemmistö pyrkii valitsemaan kaupan hyllyltä kotimaisen tuotteen tuontielintarvikkeen sijaan. Harhaanjohtavat pakkausmerkinnät ja tuotteiden suomalaiselta kuulostavat nimet eivät kuitenkaan tee valintaa helpoksi. Raaka-aineen alkuperä verhoetaan kotimaisuuteen viittaavin pakkausmerkinnöin ja usein alkuperämerkinnät joko puuttuvat, tai hukkuvat muuhun tuotetietoon. Kuluttaja luulee helposti ostavansa kotimaista, kun valmistaja on suomalainen.

Ravintoloissa ruuan alkuperä on edelleen liian heikosti esillä. Jotta kuluttaja voi tehdä aina tietoisin kulutuspäätöksen, alkuperämerkintöjen pitää olla näkyvästi esillä kaikissa ruuan tarjoilupaikoissa.

Tällä hetkellä tarjoilupaikoissa on aterian ainesosana käytettävän tuoreen, jääh-

dytetyn tai jäädytetyn lihan alkuperämaa ilmoitettava kuluttajalle kirjallisesti. Asetus koskien lihan alkuperämaamerkintöjä tarjoilupaikoissa saatiin Keskustan johdolla voimaan vuonna 2019, mutta sen voimassaolo on määräaikainen. Asetuksen tulee olla voimassa pysyvästi.

Kuluttajalle tulisi myös olla selkeästi nähtävillä eläinten hyvinvoinnin toteutuminen elintarvikkeiden pakkausmerkinnän avulla. Samanlaisen hyvinvointimerkinnän käyttäminen tulisi koskea niin kotimaista kuin tuontilihaa. Hyvinvointimerkintä perustuisi samanlaisiin hyvinvointi-indekseihin, jotta ostopäätös olisi mahdollisimman helppo tehdä. Pakkausmerkinnällä tulisi todentua ainakin sikojen ehjät hännät sekä kanojen terveet nokat ja jalkapohjaindeksiluku, joka itsessään kertoo kanojen ja broilerin hyvinvoinnista erittäin laajasti. Myös antibioottomuus tai vähäinen antibioottien käyttö tuotannossa tulisi olla näkyvillä paketissa.



Keskusta esittää, että

- Alkuperämerkinnät tarjoilupaikoissa merkitään näkyvästi ja selkeästi esille, jotta kuluttaja voi tehdä aina tietoisien kulutuspäätöksen.
- Alkuperämerkintävaatimusta laajennetaan koskemaan myös raakaliha- tai lihavalmisteisiin, jota asetus ei tällä hetkellä koske.
- Kuluttajapakatuissa tuotteissa alkuperämerkintä tulee asettaa isommalla fontilla näkyviin tuotteen etupuolelle.
- Alkuperämerkintäasetus tulee säätää toistaiseksi voimassa olevaksi.
- Ruokaa välittävien tahojen tulee myös todentaa tai tarvittaessa osata kertoa myydyin tai välitetyn lihan alkuperämaa.
- Selkeän kansainvälisen (vähintään EU-tasoisin) hyvinvointimerkinnän luomista, jossa todennetaan hyvinvointitoimenpiteiden toteutuminen portaikkoasteikossa. Näin suomalaisen tuotannon tiukemmat tuotantokriteerit olisivat selvillä vertaillessa eläinperäisiä elintarvikkeita ruokakaupassa.
- Elintarvikeketjun läpinäkyvyyden parantamiseksi kauppojen pitää tarjota kuluttajalle tietoa elintarvikkeiden hintarakenteesta.

Julkiset ruokapalvelut ovat tärkeä osa ruokakulttuuria ja taloutta

Joka kolmas suomalainen osallistuu päivittäin joukkoruokailuun (julkinen + yksityinen). Siksi joukkoruokailulla on suuri vaikutus suomalaisten ravitsemukseen ja kansanterveyteen sekä koko ruoka-alaan. Julkiset ruokapalvelut ovat isossa vastuussa joukkoruokailun ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Suomalaiset toivovat tutkitusti julkisten ruokapalveluiden tarjoavan kotimaista ruokaa. Toisaalta julkisen ruokapalvelun käyttäjä ei voi välttämättä valita saako lautaselleen tuontielintarvikkeita kotimaisen ruuan sijasta. Edelleen julkisista varoista järjestetyssä ruokailussa tarjotaan sellaisia elintarvikkeita, mitä Suomen lain mukaan ei saa tuottaa. Keskusta pitää tärkeänä, että kilpailu elintarvikemarkkinoilla on reilua ja läpinäkyvää, jota nyt erilaiset säännöt tuotantotavoissa eivät toteuta.

Kouluruokailu on suomalainen ylpeyden aihe, joka luo yhdenvertaisuutta tarjoamalla monipuolisen lämpimän aterian

lapsille ja nuorille jokaisena koulupäivänä. Kasvisruokavalio on yleistynyt nuorten keskuudessa, jonka vuoksi lihaa korvaavia kasviperäisiä elintarvikkeita tarjotaan yhä enemmän. On erityisen tärkeää, että kasvavassa iässä olevat nuoret saavat riittävästi proteiinia ruokavaliosta huolimatta, jolloin lihaa korvaavan energianlähteen tulisi olla mahdollisimman proteiinipitoinen. Suomessa on kehitetty lähivuosina paljon täysin kotimaisia kasviperäisiä proteiinilähteitä, joita tulisi suosia myös koulu- ja opiskeljaruokailussa ulkomaisen kasviproteiinin sijaan.

Monissa kaupungeissa ja kunnissa on siirrytty osana hiilineutraaliustavoitteita yhä enemmän tarjoamaan kasvisruokaa. Kunnallisten palvelukotien ruoka tehdään usein keskuskeittiössä, jossa toteutetaan kaupungin tai kunnan poliittisia linjauksia lihan vähentämisestä ruokalistalla. Vanhuksilla aliravitsemus on hyvin yleistä, minkä vuoksi tulisi yhä vahvemmin kiinnittää huomiota ruuan ravintosisältöön ja vanhusten makutottumuksiin. Usein ruokahetket ovat myös päivän kohokohtia, sillä liikkumista rajoittavat tekijät kaventavat mahdollisuuksia osallistua aktiviteetteihin. Vanhuksille on tarjottava sellaista ruokaa, jota he pystyvät ja ovat



tottuneet syömään, vaikka se poikkeaisi poliittisista linjauksista. Vuonna 2023 aloittavien Hyvinvointialueiden tulee erityisesti huolehtia ruokalistojen laadinnassaan ja niiden pohjalta tehdyissä kilpailutuksissaan paikallisten, alueellisten ja kotimaisten elintarvikkeiden mahdollisuksista osallistua kilpailutuksiin.

Keskusta haluaa edistää ja kehittää julkista ruokailua yhä vastuullisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi. Kaikissa julkisissa ruokaloissa tulee tarjota ensisijaisesti kotimaisista raaka-aineista valmistettua ruokaa, eikä ravintosisältö saa kärsiä huolimatta siitä noudatetaanko seka- tai kasviruokavaliota. Terveellinen, turvallinen, monipuolinen ja ravitseva ruoka tulee olla kaikkien suomalaisten oikeus ikään ja sosiaaliseen asemaan katsomatta.

Hankinnat

Julkisia hankintoja toteutetaan Suomessa kokonaisuudessaan vuosittain noin 47 miljardilla eurolla eri hankintayksiköissä, joista elintarvikkeiden osuus on satoja miljoonia euroja. Kysymyksessä on varsin suuri kokonaisuus, jonka kohdentumisella on merkittävät vaikutukset elinvoimaisuuteen, työllisyyteen, innovointiin sekä kestävään kehitykseen.

Hankintatoiminnan vaikuttavuutta voidaan kehittää hankintojen strategisella johtamisella ja hankintaosaamisen kehittämisellä. Kilpailutusten suunnittelu ja toteuttaminen ammattitaitoisesti vaatii osaamista, jotta suomalaisten tuotteiden ja erikokoisten toimittajien ja tuottajien olisi mahdollista osallistua tasavertaisesti hankintojen toimittamiseen.

Keskusta katsoo, että hankintaosaamiseen tulee yhä panostaa, jotta vastuullisten hankintojen toteutuminen on mahdollista kaikkialla Suomessa. Hankintojen vaikuttavuutta tulee tarkastella laajalla pohjalla ja taloudellisesta, sosiaalisesta ja ekologisesta ulottuvuudesta. Toisaalta myös koulutus, työllisyys ja yrittäjyys sekä

innovaatiot ovat merkittäviä näkökulmia hankintojen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Luonnonolosuhteidemme vuoksi kotieläinperäiset tuotteet ovat suomalaisen ruokajärjestelmän kivijalka myös tulevaisuudessa. Tämän johdosta julkisin hankinnoin ei tule sulkea pois eläinperäisiä tuotteita, vaan vastuullisuuskriteerein tukea niiden entistä vastuullisempia tuotantotapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi soijattomaan rehustukseen, antibioottivapauteen tai laidunnukseen liittyvät kriteerit.

Julkishallinnossa tulisi voida mitata hankintojen onnistumista ja vaikuttavuutta. Osana päätöksentekoa hankintayksiköissä tulee selvittää mittareita hankintojen onnistumisesta ja vaikuttavuudesta. Voitaisiin mitata esimerkiksi sitä, kuinka paljon paikalliset yritykset ovat saaneet myytyä tuotteitaan ja palveluitaan julkiselle toimijalle. Osassa kaupunkoja ja kuntia vaikuttavuuden arviointia ja mitaamista tehdään huolellisemmin kuin toisissa. Tämän tulisi toteutua jatkossa tasapuolisemmin ja edellytyksenä tälle on riittävien resurssien turvaaminen. Keskusta pitää tärkeänä, että kuntien ja alueiden laatimat strategiat koskien ruokahankintoja jalkautetaan ja niiden toteutumista seurataan.

Keskusta linjaa, että

- *Julkisten ruokapalveluiden tulee aina ensisijaisesti tarjota kotimaisista raaka-aineista valmistettua ruokaa.*
- *Kehitetään Portaat lähiruokaan – ohjelma aluetalouden vauhdittamiseksi sekä kotimaisen ruuan osuuden lisäämiseksi lautasella. Lähiruuan määrityelmänä toimisi oma maakunta tai naapurimaakunta.*
- *Hankinta-osaamista tulee vahvistaa ja kehittää kunnissa ja alueilla, jotta kotimaisia ruokahankintoja ei jätetä tekemättä osaamisen puutteen vuoksi.*
- *Julkisissa ruokapalveluiden kilpailutuksissa ei saisi hyväksyä sellaisia elintarvikkeita, jotka eivät täytä suomalaisia tuotantostandardeja ja/tai lakeja. Asian korjaamiseksi tulevalla hallituskaudella on laadittava uusi laki: Laki huoltovarmuuden turvaavista hankinnoista / Laki vastuullisista julkisista ruokahankinnoista.*
- *Ruoan ravintosisällön tulee olla monipuolinen ja ravitsemussuositusten mukainen ruokavaliosta riippumatta. Etenkin kasvavien nuorten ja vanhuksien kohdalla tulee kiinnittää huomiota ruuan ravintosisältöön ja riittävään proteiinin määrään.*
- *Julkisissa ruokapalveluissa vanhusten toiveita koskien tarjottavaa ruokaa tulee kuunnella erityisen tarkasti ja pyrkiä toteuttamaan ne.*
- *Suomalainen ruokakulttuuria tulisi opettaa kouluissa. Suomi-ruokapäivä tulisi olla osana ruokalistaa kaikissa Suomen kouluissa säännöllisesti. Suomi-ruokapäivänä kotimainen vastuullinen ruokaketju ja maukas kotimainen ruoka olisi keskiössä. Oppilaat ja opiskelijat tulisi ottaa mukaan Suomi-ruokapäivän suunnitteluun.*
- *Ruokatunti on myös opetustuokio. Ruokahävikin vähentäminen ja ruuan alkuperän tunnistaminen tulisi olla ruokatunnin kasvatuksellisena tavoitteena.*
- *Maatilavierailut tulee ottaa osaksi opetussuunnitelmaa.*

Elinvoimainen maaseutu

Tilarakenne tukee maatalouden elinvoimaa, kilpailukykyä ja huoltovarmuutta

Maa- ja puutarhatalouden rakennemuutosta vauhdittavat sekä tuotannosta luopuvat, tuotantoon palaavat, uudet että myös tuotantoon muuttavat ja tietysti myös tuotantoa laajentavat yritykset. Maatalouden rakennekehitys on ollut ennakoitua nopeampaa energian hinnan ja maatalouden muiden panoshintojen nousun vuoksi.

Aktiivisten maatilojen keskikoko on kasvanut Suomessa koko EU- jäsenyyden ajan, mutta on edelleen EU:n pienimpiä. Monipuolinen tilarakenne on vahvuutemme, kaikenkokoisia tiloja tarvitaan. Poliitikassa tilakoon kasvulle on annettava mahdollisuus, mutta luonnonolosuhteet asettavat omat rajansa suuressa osassa Suomea. On tärkeää, että mahdollinen rakennekehitys tapahtuu hallitusti ja markkinaehtoisesti eikä akuuttien tai tilapäisten kriisien seurauksena. Tilakoon laajentaminen osaltaan keskittää tuotantoon liittyviä riskejä, mutta usein myös mahdollistaa tuotannon yksikkökustannusten pienentämisen ja kilpailukyvyn paranemisen. Kilpailukyvyn parantuessa, myös edellytykset kannattavuudelle paranevat huomattavasti.

Tilakokojen kasvu tehostaa toimintaa ja lisää yksittäisten tilojen investointeja. Maatilan kasvaessa yritystoiminta vaatii yhä enemmän yrittäjäosaamista, sillä myös riskit kasvavat. Strategisen johtamisen taitojen ja liiketalouden lainalaisuuksien laajempi osaaminen on haaste

monella tilalla. Yrittäjien johtamis- ja talousosaamista tulisi tukea, jotta yritystoiminta on vaikeinakin aikoina hallinnassa. Tämä tukee yrittäjien jaksamista työssään.

Keskusta pitää tärkeänä, että viljelijöiden ammatillista kehittymistä tuetaan ja taloudellista osaamista edistetään yhä paremmin. Ammatti vaatii jatkuvaa oppimista, jonka vuoksi etenkin kysyntään perustuvaa koulutusta tulee tarjota.

Maatilyritysten kehittymistä ja viljelijöiden osaamista tulee edistää laajasti, minkä vuoksi valtion lisäksi markkinoiden tulee olla koulutuksen ja neuvonnan kehittämisessä riittävän tiiviisti mukana.

Valtion rooli on ylläpitää mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen ja toimijat (yritykset ja instituutiot markkinoilla) sitoutuvat tuottamaan ajantasaisia, helposti saatavutettavaa ja kokonaiskestävään maa- ja elintarviketalouden tulevaisuuteen tähtäävää koulutusta.

Maatalousalan tutkijoita, neuvontaa, koulutusta yhteen kokoavaa- ja ruokajärjestelmän eri toimijoiden välistä vuorovaikutusta rakentavaa Agrihubia tulee kehittää yhteistyössä alan hankkeiden ja toimijoiden kanssa.

Keskusta linjaa, että

- *Monipuolisella tilarakenteella ja hajauttamispolitiikalla minimoidaan osaltaan Suomen huoltovarmuuteen, turvallisuuteen ja omavaraisuuteen liittyviä riskejä ja ylläpidetään elintarvikeketjun resilienssiä. Siksi kaiken kokoisia tiloja tarvitaan myös tulevaisuudessa.*

- *Rakennekehityksen tulee tapahtua markkinaehtoisesti perustuen pitkän aikavälin ennusteisiin ja tilakoon laajentamiselle tulee luoda edellytykset.*
- *Viljelijöiden osaamista tulee tukea tarjoamalla koulutusta niin taloudenpidon, johtamisen kuin uusien viljelytekniikoiden oppimisessa ja uusien lajikkeiden tai tuotantosuuntien haltuunotossa. Koulutuksen tarjoaminen tulee perustua kysyntään ja olla saavutettavissa kaikille.*

Tuottajien hyvinvointi keskiössä

Vastuullinen ja kestävä tuotanto lähtee hyvinvoivasta tuottajasta. Lomituspalveluihin tulee turvata riittävät resurssit sekä hyväksi osoittautuneita tuottajien jaksamista ja hyvinvointia tukevia palveluja ja hankkeita tukea. Esimerkiksi Välitä Viljelijästä- hanke tulee säätää pysyväksi hankkeeksi.

Keskusta linjaa, että

- *Välitä Viljelijästä -hanke tulee säätää pysyväksi.*
- *Lomituspalvelujen resurssit tulee turvata ja lomituslakia uudistaa nykyistä tuotantoa ja tuottajien tarvetta paremmin vastaavaksi.*
- *Lomittajien työehtoja ja palkkausta tulee parantaa osaavan työvoiman saamiseksi alalle.*

Maatalouden kannattavuus

Kannattavuus ja maksuvalmius keskiössä

Maatalouden kannattavuuteen vaikuttaa markkinatalous, toimintaympäristön kilpailukyky sekä tukipolitiikka. Tuottajahintoihin vaikuttaa kansainvälisen hintakehi-

tyksen lisäksi monet kansalliset toimet ja esimerkiksi markkinoiden toimivuus, jossa elintarvikeketjun sopimukset ovat suuressa roolissa.

Maksuvalmiuden parantamisen tulee olla maatalouspolitiikan keskiössä. Kun maksuvalmius on riittävän hyvällä tasolla, se mahdollistaa myös riskin ottamisen, esimerkiksi ottamalla viljelykiertoon mukaan uusia viljelykasveja tai soveltamalla uusia viljelytekniikoita.

Maatalouspolitiikalla tulee luoda mahdollisuudet pärjätä kansainvälisillä markkinoilla. Alkutuotannon kannattavuuden ja maksuvalmiuden parantaminen varmistaa riittävän ruuan omavaraisuusasteen myös tulevaisuudessa ja luo viljelijöille uskoa tulevaan. Sen vuoksi alkutuotannon kannattavuuden ja maksuvalmiuden parantamisen tulee olla maatalouspolitiikan ensisijainen tavoite.

Markkinat

Tulonmuodostus elintarvikeketjussa ei jakaudu tasaisesti ja alkutuotannon saama osuus myydyin tuotteen hinnasta on pienin koko ruokaketjussa. Keskusta katsoo, että tärkeimpänä keinona maatalouden kannattavuuden parantamiseen on nostaa maataloustuotteiden markkinoilta saatavaa hintaa. Ulkomaanvientiä on edistettävä kaikilla sektoreilla (erityisesti teollisuus), jotta suomalaisia huipputuotteita saataisiin kansainvälisille markkinoille ja siten menekkiä ja hintaa nostettua. Panoshintojen nousu nostaa kustannuksia alkutuotannossa ja nousseiden kustannusten tulisi siten myös siirtyä maataloustuotteiden hintoihin.

Lainsäädännön keinoin tulee voida puuttua epäterveeseen neuvotteluasemaan elintarvikeketjussa. Kilpailulakia, elintarvikelakia ja muita ruokamarkkinoihin liittyviä lakeja tulisi tarkastella uudestaan ja tehdä tarvittavat muutokset tuottajan aseman vahvistamiseksi.

Politiikan tehtävänä on turvata alalle kilpailukykyinen toimintaympäristö. Heikon kannattavuuden takana ovat myös monista sektorikohtaisista säädöksistä seuraavat kohoavat tuotantokustannukset, jotka heikentävät asemaamme kilpailussa kansainvälisillä markkinoilla. Esimerkiksi pellon hajautunut omistajuus ja siitä seuraava korkea vuokrausaste, lannoitteiden maahantuontia rajoittava kadmiumasetus sekä eläinten hyvinvointiin liittyvät korkeat standardit nostavat tuotantokustannuksiamme. Meidän on joko saatava vastuullisemmista tuotteistamme markkinoilta kilpailijoitamme korkeampi hinta tai muutettava tuotannonsääntelyä tuotantokustannusten laskemiseksi.

On myös tärkeää, että maatilat pyrkivät toiminnan tehostamiseen ja nykyaikaistamiseen. Maataloustuet olisi tarkoituksenmukaista ohjata tulevaisuuteen katsoville, aktiivisesti viljeleville ja muutostyökykyisille tiloille. Myös tuotannon on seurattava kysyntää yhä paremmin. Sopimustuotanto tukee markkinaehtoista tuotantoa, jonka vuoksi vahvempi sopimustuotanto voisi olla ratkaisu kysyntävetoisempaan tuotantoon myös niillä sektoreilla, jolla se tällä hetkellä ei toteudu. Myös tuotta-

jaorganisaatiot vahvistavat alkutuottajien neuvotteluvoimaa, jonka vuoksi niiden perustamista ja niihin liittymistä tulee tukea jakamalla tietoa ja koulusta aiheesta.

Keskusta katsoo, että reilu kilpailu elintarvikemarkkinoilla vaatii samat säännöt sekä parempaa informaatiota kuluttajille eli parempaa läpinäkyvyyttä etenkin tuontielintarvikkeiden kohdalla. Myös erilaisiin rikoksiin ja petoksiin, kuten ruokaväärennöksiin tulee varautua yhä paremmin tulevaisuudessa.

Keskusta linjaa:

- *Tuottajan tulee saada oikeudenmukaista, toimeentulon ja tulevaisuuden mahdollistavaa hintaa tuotteistaan. On tehtävä toimia, joilla markkinoilla kohoavat hinnat realisoituvat tuottajille korkeampina tuottajahintoina.*
- *Maa- ja metsätalousministeriön on teetettävä selvitys alkutuotannon kilpailukykyä heikentävistä kansallisista säädöksistä, ja arvioitava niiden perusteellisuutta kustannusvaikutuksen valossa.*



- *Nousseet tuotantokustannukset tulisi siirtää sopimuksiin myös kesken kauden kustannusindekseillä, joille on määriteltävä laukeamiskynnys, kun kustannukset ylittävät tietyn rajan.*
- *Markkinoiden toimivuus tulee taata lainsäädännöllä ja kaupan määräävää markkina-asemaa on pyrittävä purkamaan. Kilpailulainsäädäntö tulee uudistaa sekä kehittää elintarvikemarkkinalakia edelleen.*
- *Sopimustuotantoon tulee kannustaa ja tukea.*
- *Tuottajaorganisaatioiden perustamista tulee kannustaa ja tukea.*
- *Lannoiteomavaraisuutta tulee parantaa, jonka vuoksi selvitetään oman (ei tuontiraaka-aineisiin perustuvan) typpilannoitetuotannon kehittämistä ja tukemista huoltovarmuuden turvaamiseksi. Esimerkkinä vihreän ammoniakin tuotanto.*

Tukipolitiikka ja lainsäädäntö

Maatalousyrittäjien kehittämiseen vaikuttaa suuresti maataloudelle maksettavat tuet. Niillä on ollut keskeinen rooli erityisesti Suomessa maatalouden kilpailukyvyn turvaamisessa. Riittävä rahoitus turvaa kotimaisen ruoantuotannon ja huoltovarmuuden, tukee suomalaisen elintarviketeollisuuden kehittymistä ja luo edellytyksiä maaseudulla yrittämiselle ja asumiselle.

Maatilojen investointitukien ja lainarahoituksen saanti on turvattava myös jatkossa. Maaseudun kehittämisrahoitus (Makera) on usein merkittävä tekijä, joka mahdollistaa yrityksen investoinnit. Makera on säilytettävä myös tulevaisuudessa maatilojen investointitukien rahoituk-

sen työkaluna. Makeran pääomitus turvaa myös maatalouden hallittua rakennekehitystä. Myös mahdollisuus korkotukiin on säilytettävä rahoitusmahdollisuutena Makerassa. Maatalous on siirrettävä muiden toimialojen tavoin Finnveran takaustoitteiden piiriin, ja Makeran tehtäväksi jäisi jatkossa investointituet.

Niin tuottajille kuin elintarvikealan yrityksille näkymä tulevaisuuteen on avainasemassa. Tukipolitiikkaa tulee toteuttaa siten, että näkymä tulevaisuuteen on mahdollisimman pitkä ja tuottajat saavat investoinneilleen hyötyjä yli ohjelmakausien. Tehtyjen investointien rahoitusta ja tuottohyötyjä tulee voida ennakoida ohjelmakausia pidemmälle ajalle, jotta ne toteuttavat aidosti kestävästä maatalouspolitiikkaa. Tuottajien ei myöskään tule joutua toimimaan jatkuvassa epätietoisuudessa siitä, milloin ja miten tuotantoa rajaavaa lainsäädäntöä muutetaan tiukemmaksi tai rajoittavammaksi. Investointien suunnittelu on vaikeaa, kun tulevaisuuden näkymät ulottuvat vain lyhyen ajan päähän.

Keskusta ajaa:

- *Maatalouden hallinnollista taakkaa ei tule lisätä poliittisin päätöksin, vaan norminpurkua tulee tehdä merkittävästi maatalouden kannattavuuden parantamiseksi sekä viljelijän henkisen taakan keventämiseksi.*
- *Maaseudun kehittämisrahaston Makeran pääomitus on turvattava ja rahoitusta on vahvistettava, jotta sen toimintakyky on taattu myös tulevina vuosina.*
- *Eläinten hyvinvointikorvaus- ja ympäristökorvausjärjestelmät tulee uudistaa siten, että tuottajalle tulee riittävän hyvä taloudellinen kannuste panostaa hyvinvointi- ja ympäristötoimenpiteisiin. Valittujen hyvinvointitoimenpiteiden ei tulisi olla tulkinnanvaraisia, sillä*

se aiheuttaa tilojen eriarvoista kohtelua hyvinvointituen valvonnassa.

- *Maatalous on siirrettävä muiden toimialojen tavoin Finnveran takaustoiminnan piiriin.*
- *Taloudelliset kannusteet alkutuotannon kehitystä tukeviin toimenpiteisiin tulee olla kunnossa, jotta niiden tekeminen on kannattavaa. On tärkeää, että kehitystä haetaan vapaaehtoisuuteen perustuvilla toimenpiteillä.*
- *Uusia lakeja laadittaessa tulee huomioida niiden taloudelliset vaikutukset ja säätää riittävän pitkät siirtymäkaudet uusille lakimuutoksille sekä varmistaa riittävät investointituet siirtymäajalle.*
- *Luonnonmukaisen tuotannon lisäämisen tulee perustua markkinaehtoisuuteen, jotta ylituotantoa ja sen aiheuttamaa hintojen laskua ei syntyisi.*

Ulkomaankauppa ja koulutus

Suomen pohjoinen ulottuvuus luo uniikin kasvualustan elintarviketuotannolle. Pitkä talvikausi ja valoisa kesä vaikuttavat positiivisesti tuotteiden aistinvaraiseen ja ravitsemukselliseen laatuun. Tulevaisuuden elintarviketuotannon tulee tähdätä voimakkaammin kansainvälisille markkinoille. Suomen kotimarkkinan kasvu on rajattu ja lisäarvon saaminen tuotteille on haastavaa. Tästä syystä elintarvikekaupassa tulee hakea väyliä entistä voimakkaammin kannattavan ulkomaankaupan kasvuun. Kasvuja tulee hakea määrätteisesti korkean lisäarvon ja jalostusarvon tuotteista. Vientiin asti riittävä, laaja oma tuotanto takaa huoltovarmuutta sellaisiin hetkiin, kun Suomeen ruokaa tuovat maat sulkevat rajansa eikä ruoantuonti onnistu.

Suomalainen alkutuotanto ei kilpale markkinoilla tuotteiden hinnalla vaan laadulla ja innovatiivisilla tuotteilla. Esimerkiksi luomutuotteilla on vetovoimaa maailmanmarkkinoilla ja osa ulkomaisista kauppaketjuista ei ota myyntiin muita kuin luomutuotteita. Siksi viennin näkökulmasta esimerkiksi metsien luomusertifiointi on tärkeää, jotta raaka-aineita luomutuotteita valmistavalle elintarvike- ja kosmetiikkateollisuudelle on mahdollista saada.

Suomeen tulee kehittää organisaatio, joka vastaa ulkomaan kaupan ovien avaamisesta niin pienille kuin suurillekin yrityksille. Samalla tulee entisestään kehittää tukipalveluita ja innovaatorahotusta uusien ruokatuoteinnovaatioiden kehittämiseen.

Sijaintinsa johdosta Suomessa eläin- ja kasvitautit ovat vähäisempiä kuin EU:ssa keskimäärin. Suomen tulee aktiivisesti toimia haitallisten eläin- ja kasvitautien maahantulon ehkäisemiseksi, jotta viennin edellytykset voidaan turvata.

Tulevaisuuden ruokaosaaminen voi olla myös teknologiaosaamista. Suomalaisen elintarviketuotantoketjun osaamisen ja teknologian vienti on potentiaaliinsa verrattuna vajaasti hyödynnettyä. Teknologian palveluiden myynnillä ja lisensioinnilla on isot kansainväliset liiketoimintamahdollisuudet, josta Suomen tulisi ottaa osansa.

Elintarvikealan ja maatalouden koulutus on uusien haasteiden edessä. Maatalouden ja elintarvikealan muutosvauhti on erittäin nopea. Uudet teknologiat, digitaalisuus ja automaatio ovat tulevaisuuden osaamisalueita, joita jokaisen ruoka-alan asiantuntijan tulee hallita. Elintarvikealan koulutuksessa osaaminen tulee laajenemaan raaka-aineista uusiin teknologioihin ja automaatioon. Maatalouskoulutuksessa tulee näkymään murros kohti älymaataloutta ja aitoa jäljitettävyyttä.

Lisäksi on tärkeä tunnistaa maaseutumatkailun kasvava merkitys kansantaloudelle. Suomen pohjoiset olosuhteet, monipuolinen luonto ja maaseudun tarjoamat mahdollisuudet ovat tulevaisuudessa yhä enemmän kysyttyä matkailukohteina, kun ilmastonmuutoksen kehittyessä monien perinteisten eurooppalaisten lomakohteiden olosuhteet muuttuvat mahdollisesti liian kuumiksi ja kuiviksi matkailulle. Suomalainen puhdas ruoka, edistysellinen maataloustuotanto sekä jokamiehen oikeudet tarjoavat mahdollisuuden elämykselliselle ruokamatkailulle.

Keskusta linjaa:

- *Laaditaan kansallinen vientistrategia. Nähdään ruokavienti Suomen suurena mahdollisuutena niin taloudellisista kuin ympäristöllisistä syistä.*
- *Perustetaan vientiorganisaatio, jossa koko elintarvikeketju on edustettuna.*
- *Vientiä on edistettävä ja tuettava varmistamalla neuvontapalveluiden saatavuus kaikenkokoisille yrityksille. Ruokavirasto on viennin edistämisessä tärkeä toimija neuvontapalveluiden tuottajana.*
- *Maatilamatkailun ja ruokamatkailun mahdollisuudet ja potentiaalin hyödyntäminen on varmistettava luomalla alalle mahdollisuudet kehittyä (mm. koulutus ja neuvonta) ja vastata kasvavaan kysyntään.*



Panostuksia kalankasvatukseen

Kotimaista kalataloutta on vahvistettava

Suomessa ruuan omavaraisuusaste on 80 prosenttia, mutta suomalaisen kasvatetun kalan kohdalla omavarsiuusaste jää alle 15 prosentin. Kotimainen kala on terveellinen ja ympäristöystävällinen proteiinin lähde. Suomessa on erinomaiset edellytykset kalankasvatukselle sekä potentiaali omavaraisuuteen kalantuotannossa. Meillä on pitkä rannikko, jokia sekä paljon järviä, jotka mahdollistavat kalanviljelyn ympäri Suomea. Suomalainen kala täyttää myös korkeat laatukriteerit, sillä kala kasvatetaan puhtaissa vesissä ja se on lyhyiden etäisyyksien sekä tehokkaan kylmäketjun ansiosta tuoretta ja turvallista ravintoa. Kalataloudella on myös tärkeä työllistävä vaikutus ja se tuo työpaikkoja etenkin saaristoalueille sekä haja-asutusalueille. Elinkeino on Suomessa merkitykseltään suurempi kuin muissa Euroopan maissa keskimäärin.

Tällä hetkellä kuitenkin suurin osa Suomessa kulutetusta kalasta on ulkomaista ja kalan jalostajilla on pulaa kotimaisesta raaka-aineesta. Suomalaisten ostamasta kalasta enää alle viidesosa on kotimaista. Suurimmat haasteet alalla liittyvät ympäristölupitukseen. Ongelmana on, etteivät ympäristölupien viranomaisohjeet ole yksiselitteisiä ja yhdenmukaisia. Myös itämerirehuun perustuvaa kiertotalousratkaisun määrittämistä ja sen ottamista käyttöön tulisi kiirehtiä, sillä tämä parantaisi mahdollisuuksia ympäristöluvan saamiseen. Itämerirehu syntyy ravinteiden kierrätyksestä ja raaka-aineena toimii Itämeren erittäin runsas silakka- ja kilohailikanta. Kalojen mukana Itämerestä poistuu runsaasti ravinteita.

Lisäksi lupien määräaikaaisuudet vaikuttavat investointihalukkuuteen ja tuotannon kasvattamiseen Suomessa. Yksittäiset lupahankkeet kestävät useita vuosia ja valitusten käsittelyajat pidentävät lupien saamista.

Keskusta linjaa:

- Ympäristölupien saamista on sujuvoitettava ja itämerirehulla tulee helpottaa ympäristöluvan saamista.
- Kalankasvatuksen ympäristölupitukseen tulee laatia yksiselitteiset ja yhdenmukaiset viranomaisohjeet koko maahan.
- Jotta turhilta valitusprosesseilta välttyttäisiin, on varmistettava, että ELY-keskusten lupapäätökset perustuvat alan tutkimuslaitosten, Luonnonvarakeskuksen ja Suomen Ympäristökeskuksen tuottamaan tutkimustietoon.

Kalastus on osa huoltovarmuutta

Suomessa kaupallisia sisävesikalastajia on noin 1800, joista päätoimisia oli 350 ja harrastekalastajia noin 1,5 miljoonaa. Kansantaloudellisesti kalastuksen merkitys on pieni, mutta kalastuksen merkitys paikallisesti ympäristölle ja yhteisöille on kuitenkin tilastotietoja merkittävämpi.

Kaupallista kalastusta harjoitetaan harvaanasutuilla alueilla ja työllistämisen vaikutus on siltä kannalta merkittävä yksilöille, perheille ja yhteisöille. Ympäristön kannalta voidaan vaikuttaa vesistöjen rehevöitymiseen kalastajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä, ahkeralla kotitarvekalastuksella ja harrastuskalastuksella.

Sisävesikalastuksessa on viimeisen 5–10 vuoden aikana tapahtunut myönteistä kehitystä. Kotimaisen kalan, 'villikalan', arvostus on kasvanut, ja kuluttajat ovat valmiita maksamaan siitä. Tällä hetkellä sisävesiltä pyydetyn kalan kysyntä ylittää sen mitä kalastajat pystyvät tuottamaan.



Kuva: Adobe Stock



Kuva: Adobe Stock

Kalastuksen haasteena nykyisin on kalan hinta ja toiminnan kasaantuminen muutamien tukkujen varaan. Haasteeseen pitäisi pystyä vastaamaan nostamalla jalostusastetta ja kehittämällä erilaisia korkeamman jalostusasteen tuotteita. Pien- tuottajien toiminta tulee mahdollistaa taloudellisesti ja toiminnallisesti. Kalan hinnan alhaisuus leimaa nykyistä kalastuselinkeino: esimerkiksi pyöreän muikun hinta on ollut kaudella 2022 noin euron kilo. Ongelmaa korostaa se, että kotimainen lähijärven kala kilpailee kassilohen ja tuontikalan kanssa. Lähikalan arvostus on nousussa, mutta nousu tarvitsee edelleen tukea, jolloin vaikutukset olisivat monin kertaiset. Kalastuksella tuetaan myös kulttuuriperinnön siirtymistä eteenpäin tuleville sukupolville; tietoa vesistöistä, vesistön kunnosta, kalakannoista ja tuotavista pyyntitavoista sekä kestävästä tavasta toimia.

Toinen kalastuksen haastava tekijä on kalastajien ikääntyminen. Keskusta ehdottaa, että mestari-kisälli -ohjelman laaja toimeenpano toisi uusia yrittäjiä kalastuksen pariin ja vahvistaisi kulttuuriperinnön ja tieto- taidon siirtymistä nuoremmille kalastajasukupolville.

Kalastukseen liittyvät ammatit tarvitsevat kunnianpalautuksen. Kalastuksen tukeminen turvaa lähiruoan tuotantoa. Kalastus on nykyaikaisin välinein nykyaikainen ammatti. Alan jatkuvuuden kannalta on tärkeää jakaa tietoa siitä, millaista työ nykyään on. Kalastuselinkeinon jatkumisen takaamiseksi tulee mestari-kisälliohjelman avulla varmistaa nuorten ja naisten saaminen alalle.

Yhteiskunnallisesti tulee ymmärtää, että harvaan asutuilla alueilla kalastuksen työllistävä vaikutus on merkittävä. Lisäksi tulevat vielä kerrannaisvaikutukset, jotka voivat olla merkittäviä tulon lähteitä: hoitotoimet, turismi ja järvien seuranta. Näin voidaan parantaa harvaanasuttu-

jen alueiden elinvoimaisuutta ja asuttuna pitämistä.

Ympäristön näkökulmasta ilmastomuutoksen vaikutukset heikentävät turvallisuutta ja talven pyyntikautta, Kalastus on sopeutunut vuodenaikojen vaihteluun, mutta välikausien venyminen haastaa ja vaikeuttaa ammatinharjoittamista ja siihen tulisi saada tukea.

Muutoksia tarvitaan kalastuksen vahvistamiseksi

Kalastuksen rooli on korvaamaton perinnetiedon ja luontosuhteen siirtämisessä, ruokaturvallisuuden ja lähiruoan turvaamisessa sekä katkeamattoman maaseudun elinkeinon ja rannikon kulttuurin ylläpitämisessä. Uusilla innovaatioilla voidaan tuottaa taloudellisesti kannattavaa toimintaa harvaanasutuille alueille. Myös rehevöitymistä torjumaan tarvitaan kalastusta ja tässä apuna voivat olla myös kotitarvekalastajat ja harrastajat. Keskusta katsoo, että kalastajat ovat osa ratkaisua (rehevöitymisen estäminen ja tutkimustiedon kerääminen sekä osallistuminen tutkimukseen), eivät ongelma.

Paikallinen kala tulisi saada käyttöön julkisissa ruokapalveluissa. Kalan käyttö keskuskeittiöissä vaatii toiminnan sopeuttamista, mutta sen onnistumisesta on hyviä esimerkkejä useissa kaupungeissa ja kunnissa.

Vaelluskalakantojen elvyttämistä on edistetty lähivuosina määrätietoisesti. Sisävesien kaupallinen kalastus ei kuitenkaan missään päin Suomea kohdistu uhanalaisiin vaelluskaloihin. Kaupallisesti tärkeimpien muikun, järvisiikojen, ahvenen, hauen, kuhan ja särkikalojen kannat kestävät hyvin nykyisen kalastuspaineen, ja kestäisivät enemmänkin.

Kalastuksen kehittämiseksi tulisi tutkimustoimintaa kehittää. Valtakunnalliset tutkimusohjelmat sisävesien kalantutustopotentiaalin määrittämiseksi puut-

tuvat kokonaan. Tämä tieto olisi tärkeää paitsi kalastuksen kehittämistavoitteiden määrittämiseksi mutta myös siksi, että kalastuksen tulee EU:ssa lähtökohtaisesti olla ekologisesti kestävä.

Investointitukia ei EU:n sääntöjen mukaan voi myöntää kuin kestäväälle kalastukselle: ”tuen myöntäminen edellyttää, että voidaan tapauskohtaisesti osoittaa, että parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon valossa kalastuksen kohteena olevat kannat eivät ole ylikalastettuja.” Mikäli EU pyytäisi Suomea todentamaan sisäkalastuksen olevan kestävä, sitä ei pystyttäisi meiltä riittävän hyvin esittämään. Keskusta ehdottaa, että maa- ja metsätalousministeriön tulisi asettaa Luonnonvarakeskuksen tulostavoitteeksi tällaisen tiedon tuottamisen. Tutkimustiedon hankinnassa ja tuottamisessa tulisi huomioida paikallisten kalastajien mukaan ottaminen vesien seurannassa, tutkimuksessa ja hallinnassa. Perinteiset tutkimukset kalojen elohopeamäärissä ja sijainneissa ovat edelleen tarpeellisia. Ennallistamishankkeiden selvityksissä ja toteuttamisissa olisivat kalastajat luontevia yhteistyötahoja.

Keskusta ehdottaa:

- Kalastuksen ja siihen liittyvien ammattien arvostuksen lisääminen, kalastajien määrän kasvattaminen mestari-kisälli -ohjelman avulla (nuoret ja naiset kalastamaan).
- Kotimaisen järvikalan käytön lisääminen. Lähikalan käytön lisäämisessä ovat avainasemassa yhtäältä hyviä tuotteita tekevät jalostajat ja toisaalta julkiset ruokapalvelut.
- Ilmastomuutoksen vaikutukset huomioidaan kalastusammatin tukemisessa. Perustetaan ilmastorahasto tukemaan alan vakautta mm. talvipyyntin tukemiseksi.
- Jalostusasteen nostaminen tuotekehitystä tukemalla ja siten tuottavuuden parantaminen.
- Kalastusoikeuksien turvaaminen kaupallisille kalastajille myös yksityisvesillä kohtuullisilla kuluilla.
- EU:n nimisuoja-prosessin ulottamista erityisiin kalakantoihin (esim. Puruveden muikku, jolla se jo on).
- Luonnonvarakeskuksen ylläpitämää valtakunnallista sisävesikalastustietokantaa kalakantojen turvaamiseksi.



Työvoima ja osaaminen

Maatalous, elintarviketeollisuus, elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskauppa sekä ravitsemispalvelut työllistävät yhteensä noin 340 000 suomalaista eli 13 prosenttia kaikista työllisistä. Työvoimapula vaivaa monia eri aloja maakunnissa, niin maatalouden alkutuotannossa, metsien hoitotöissä ja puunkorjuussa sekä monissa muissa suorittavissa ammateissa. Maakuntien työvoimapula ei kuitenkaan ole vain suorittavaa työtä tarjoavien yritysten ongelma. Se haittaa jo teollisuudenkin investointeja ja tuloksen tekemistä.

Tilakoon kasvaessa moni tila ei enää pärjää yrittäjän tai yrittäjien työpanoksella. Suomen mittakaavassa isot tilat tuovat leivän monen perhekunnan pöytään. Työntekijän palkkaaminen on Suomessa tunnetusti melko kallista. Jotta ulkopuolista työvoimaa tarvitsevat maatalousyritykset voivat maksaa työntekijöilleen kohtuullista palkkaa, pitää tuottajien itsensä saada tuotteestaan kohtuullinen hinta. Tämä on myös iso yrittäjien fyysisen ja henkiseen jaksamiseen liittyvä kysymys.

Jotta maaseutu olisi houkutteleva paikka asua ja käydä töissä, pitää tiestön ja tietoverkkojen olla kunnossa. Ihmisille pitää olla tarjolla koteja, myös vuokra-asuntoja, kohtuullisen matkan päässä. Seutukuntien palveluiden pitää pysyä saavutettavissa. Kouluja ja päiväkoteja ei saa viedä liian kauaksi. Kun nämä asiat ovat kunnossa, siitä hyötyvät niin maaseudulla toimivat yritykset kuin niiden työntekijät mutta myös etätöitä tekevät ja matkailijat.

Työvoimapulaa tulisi ehkäistä myös edistämällä työperäistä maahanmuuttoa. Keskusta pitää tärkeänä, että työperäiseen maahanmuuttoon suhtaudutaan mahdollisuutena. Haasteena ulkomaisen työvoiman saatavuudessa on hankala työlupabyrokratia. Byrokratiaa voidaan helpottaa lyhentämällä pitkien työlupien

(yli 3 kk) käsittelyprosessia sekä alentamalla palveluhintoja. Lisäksi työlupia tulee voida hakea myös muilla kielillä kuin suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Hyvin toimivalla työlupaprosessilla saadaan Suomessa paikattua eri alojen raastavaa työvoimapulaa.

Keskusta katsoo, että työvoiman tarveharkinta vaikeuttaa työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ratkaisemista. Tarveharkinnalla tarkoitetaan käytäntöä, jossa työntekijän oleskelulupa voidaan myöntää EU:n ulkopuolisen maan kansalaiselle ainoastaan, mikäli tehtävään ei ole saatavilla tekijöitä Suomen tai muiden unionin jäsenmaiden työmarkkinoilla.

Keskusta ajaa:

- *Maaseutu on pidettävä houkuttelevana paikkana asua, yrittää ja käydä töissä. Infran ja palveluiden pitää olla kunnossa.*
- *Työlupien käsittelyprosessia pitää nopeuttaa ja työlupien hintaa tulee kohtuullistaa.*
- *Työlupien saavutettavuutta tulee lisätä laajentamalla hakemusten kielivalikoimaa.*
- *Kausityövoiman saatavuutta tulee parantaa purkamalla turhaa byrokratiaa.*
- *Jotta lupaprosessit saataisiin nykyistä sujuvammaksi tarvitaan Suomeen erillinen työhöntulovirasto.*
- *Tarveharkinta on poistettava, jotta käytettävissä oleva työvoima saadaan mahdollisimman tehokkaasti hyödynnettyä.*

Infrastrukturi

Liikenne- ja tietoverkkojen kunnossapito ja kehittäminen vaikuttaa huomattavasti yritystoiminnan edellytyksiin ja ihmisten mahdollisuuksiin tehdä töitä. Myös lasten ja nuorten mahdollisuudet opiskella ja harrastaa ovat liikenne- ja tietoverkkojen epävarman toimivuuden vuoksi eriarvoisessa asemassa eri puolilla Suomea. Tällä hetkellä maaseudulla tietoliikenneyhteydet ovat edelleen paljon kaupunkiseutuja hitaampia.

Tiestön kunnosta on pidettävä huolta Suomessa kaikkialla, missä on asutusta, yritystoimintaa tai virkistysmahdollisuuksia, kuten luonnonpuistoja. Liikennöinti pitkien välimatkojen maakunnissa ja haja-asutusalueilla on kalliimpaa ja yksityisautoilu välttämätöntä. Huonokuntoinen tieverkko lisää osaltaan autoilun kustannuksia, koska kalustoa on korjattava useammin. Myös polttoaineenkulutus on suurempaa huonoilla teillä ajettaessa. Kyseessä ei ole pelkästään kustannuksista aiheutuvat suuremmat kulut yksityisautoilijoille ja yrittäjille, mutta myös päästöjen määrä on suurempi, kun polttoainetta ja auton varaosia kuluu enemmän.

Etätöiden lisääntyminen vaatii myös tietoliikenneverkolta enemmän suorituskykyä. Siihen on panostettava ja se on pidettävä ajan tasalla, jotta etätöiden tekeminen olisi mahdollista ja sujuvaa kaikkialla Suomessa.

Tieverkko ja tietoliikenne

Pitämällä tieverkko ja tietoliikenneyhteydet hyvässä kunnossa ympäri Suomen sekä tekemällä etätöitä, liikenteenpäästöjä saadaan minimoitua. Paremmat tiet säästävät autoja vaurioilta ja myös polttoainetta kuluu vähemmän hyväkuntoisilla teillä ajettaessa. Kunnossa olevat ja hoidetut tiet sekä toimintavarmat tietoliikenneyhteydet lisäävät kuntien vetoa elinvoimaa. Ne ovat myös edellytys

maatalouden ja elintarviketuotannon toiminnalle ympäri Suomen.

Keskusta linjaa, että

- *Tiestö tulee pitää kunnossa koko Suomessa, jotta saadaan varmistettua huoltovarmuus ja sujuvat elintarviketietoliikenneyhteydet.*
- *Sujuva etätö tulee mahdollistaa kaikkialla Suomessa lisäämällä valokuituhankkeita. Kiinteä laajakaista tulee olla jokaisen suomalaisen saatavilla.*
- *Toimivat yhteydet (ml. tietoliikenne) ovat maaseudun kehittämisen ja aluekehittämisen ytimessä, minkä vuoksi myös EU:n aluekehittämisrahojen käyttömahdollisuuksia tulee myös voida laajentaa monipuolisemmin erilaisiin infrahankkeisiin, kuten tietoliikenneyhteyksien parantamiseen.*
- *Biokaasun verotusta ei tule laajentaa*
- *Raskaan liikenteen tankkausasemien ja kalustohankintojen tukeminen parantaa biokaasun tuotannon mahdollisuuksia ja laajentaa siten myös henkilöautojen tankkausmahdollisuuksia tulevaisuudessa.*
- *On luotava uusia liikkumispalveluita edistämällä kimpakyytien käyttöä ja hyödyntämällä jo yhteiskunnan järjestämiä kyytejä uuden sukupolven joukkoliikenteen perustana.*

Tilusrakenteen parantamisella saavutettavissa merkittäviä säästöjä

Pirstaleinen peltojen kiinteistö rakenne aiheuttaa kustannuksia ja lisää maatalouden päästöjä. Tällä hetkellä esteenä tilusrakenteen kehittämiselle on pellon korkea hintataso sekä maatalouden huono kannattavuus. Suomessa maatalouden kiinteistö rakenne on epäedullinen verrattuna naapurimaihin. Tilusjärjestelyiden

avulla on mahdollista parantaa kilpailukykyä ja tuottavuutta.

Olisi tärkeää saada muodostettua helpposti viljeltäviä peruslohkoja järkevöitymällä tilusten sijaintia ja kokoa. Tilusjärjestelyillä voidaan myös vähentää tilojen tarvetta raivata peltoa. Tilusjärjestelyt ovat perusteltuja niin ympäristö- kuin taloudellisista syistä.

Haasteena on, että pinta-alaperusteiset tuet pääomittuvat pellon hintaan, mikä vähentää halua myydä peltoa. Vuokrapellolle ei välttämättä nähdä kannusteita tehdä tarvittavia perusparannuksia, jos vuokra-ajat ovat lyhyet. Tämä puhuu omistamisen hyötyjen puolesta, jonka vuoksi peltomarkkinoita tulisi saada vauhditettua.

Keskusta tavoittelee

- Tilusjärjestelyjen tehostamista ja pelto-lohkojen sijoittumista mahdollisimman lähelle talouskeskusta on kannustettava taloudellisin keinoin.
- Tehokkaaseen viljelykiertoon tulisi kannustaa myös lohkovaihdoilla, joka edellyttää sitä, että hallinnolliset esteet koskien lohkovaihtoja tulee poistaa.



Ilmasto- ja ympäristötoimet

Maa- ja metsätalous ovat ainoat talouden sektorit, joilla voidaan sitoa luonnonmukaisesti hiiltä. Tämä johtuu maankäytön merkittävästä roolista ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamisessa. Ilmasto- ja ympäristötoimet tulee nähdä mahdollisuutena maa- ja metsätalouden menestymiselle pitkällä aikavälillä. On ensisijaisen tärkeää nähdä toimenpiteiden kokonaiskestävyys, jotta toimet olisivat aidosti positiivisesti vaikuttavia niin yhteiskunnan, kuin ympäristön kannalta.

Kotimainen hiilimarkkina vahvistamaan maaseutua ja vähentämään päästöjä

Hiilimarkkina on voimakkaasti kasvava ala, jossa hiilelle asetetaan hinta. Hiilimarkkinat ovat kuitenkin vielä heikosti säädeltäviä. Yhteisten pelisääntöjen ja luotettavan kompensatiomarkkinan avulla voidaan parantaa maatalouden tilannetta ja samalla vähentää päästöjä. Hiilimarkkinan hyödyntäminen Suomen vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen pääsemiseksi olisi kustannustehokas tapa, jolla saadaan päästövähennyksiä heti aikaan. Tämän lisäksi ilmastotoimenpiteiden aikaansaamat sosioekonomiset hyödyt pysyisivät kotimaassa.

Hiilimarkkina toimii siten, että päästöjään vapaaehtoisesti kompensoivat yritykset ostavat tarvittavan päästövähennyksen tai hiilensidonnän hiilimarkkinan kautta viljelijältä tai maanomistajalta. Viljelijä tai maanomistaja saa päästöjen vähentämisestä korvauksen yritykseltä ja yritys puolestaan pääsee lähemmäs omia ilmasto- ja ympäristötavoitteitaan. Esimerkiksi elintarvikeketjussa päästövähennykset voitaisiin tehdä niin, että alkutuottaja saa siitä rahallisen hyödyn itselleen.

Tällä hetkellä Suomessa on noin 240 000 hehtaaria turvepeltoja sekä noin 50 000 hehtaaria turvetuotannosta poistettuja turvepeltoja, joilla voidaan tehdä huomattavia päästövähennyksiä ja hiilensidontaa. Päästövähennykset tehdään esimerkiksi muuttamalla viljelytapoja tai ennallistamalla turvesoita. Esimerkiksi turvemaiden vedenpinnan nostamisella voidaan aikaansaada päästövähennyksiä nopeasti ja kustannustehokkaasti. Pelkästään turvepeltojen hehtaari-pinta-aloilla voidaan tehdä tuntuvia päästövähennyksiä hiilimarkkinan kautta ja samalla tuetaan kotimaista työtä, maataloutta ja maaseutuelinkeinoja.

Muita toimenpiteitä päästöjen kompensoinniksi hiiltä sitomalla olisivat muun muassa viljelytapojen muutos, metsän



istutus joutomaille sekä lisääntyvällä metsänhoidolla aikaansaatu metsän kasvun lisäisyysosa.

Hiilimarkkina toisi helpotusta myös nousseeseen energian hintaan ja polttoaineiden hintojen korotuspaineeseen. Sekoitevelvoitetta voisi kompensoida ostamalla hiilitonnin kotimaisesta hiilimarkkinasta. Samalla tämä vähentää sekoitevelvoitteen aiheuttamaa polttoaineen hinnan korotuspainetta, sillä uusiu-tuvan polttoaineen valmistuskustannukset ovat yhä korkeita, kun taas peltojen hiilensidonta on kustannustehokas tapa vähentää päästöjä. Tällä hetkellä esimerkiksi jakeluvelvoitteen biokomponentista vain murto-osa on peräisin Suomesta. Kotimaisessa hiilimarkkinassa raha pysyy Suomessa ja ilmasto kiittää.

Kaksoislaskennan (eli saman päästö-vähennyksen laskeminen sekä valtiolle että yritykselle) mahdollisuus on myös ratkaistavissa. Se voidaan välttää esimerkiksi siten, että yhtä maksettua hiilitonnia kohti tulee sitoa kaksi tonnia hiiltä, joista toinen menee valtiolle ja toinen yritykselle.

Hiilimarkkinan toteutuminen vaatii selkeät pelisäännöt ja säännöt laskennan toteutamiselle.

Keskusta linjaa:

- *Tehdään yhteiset pelisäännöt päästökompensaatioalalle eli hiilimarkkinalle.*
- *Hiilimarkkinan toimenpiteiden tulee olla aidosti lisäisiä (eli sellaista hiilensidontaa ja päästövähennyksiä, jotka eivät tapahtuisi ilman hiilimarkkinaa)*
- *Luodaan ja sitoudutaan yhteiseen laskentamalliin hiilensidonta- ja päästövähennystoimenpiteille.*
- *Kehitetään rekisteri, jossa identifioidaan hiilikaupat luotettavalla tavalla.*

- *Luodaan ja ylläpidetään hyviä toimintaympäristön edellytyksiä hiilimarkkinassa toimiville yrityksille. Kehittämällä metsien aktiivista hoitoa ja hyödyntämistä yhdessä toimivan ja luotettavan hiilimarkkinan kanssa, maanomistajien on mahdollista saada lisätuloja. Yritykset sekä valtio pääsevät kohti ilmastotavoitteitaan kompensoimalla päästöjään siten, että myös sosioekonomiset hyödyt säilyvät Suomessa.*
- *Hiilimarkkinalla voidaan myös vaikuttaa osaltaan metsäkadon pysäyttämiseen. Metsäkatoa Suomessa aiheuttaa eniten rakentaminen ja infrastruktuuri.*

Hiilijalanjäljen laskenta luottavamaksi

Hiilijalanjäljestä puhutaan paljon. Useimmiten keskustelussa osa ruuista näytetään huonompina ja osa parempina niiden arvioitun hiilijalanjäljen perustella. Tällaista vastakkainasettelua tuotteiden välillä tulee välttää, sillä hiilijalanjälki on vain yksi mittari ruuan kestävyttä arvioitaessa. Jotta saisimme vertailulkelpoista tilastotietoa sekä kattavampaa keskustelua aiheesta, tulisi myös hiilijalanjälkeä voida mitata luotettavammin. Tällä hetkellä laskutavoissa on paljon variaatiota, jonka vuoksi vertailu ei ole riittävän luotettavaa. Tärkeää olisi myös huomioida määrätietoisesti tehty ilmasto- ja ympäristötyö koko elintarvikeketjussa ja ottaa huomioon ne toimenpiteet, jolla hiilijalanjälkeä on saatu pienemmäksi ajan saatossa.

Hiilijalanjäljen laskentaan on olemassa useita erilaisia standardeja. Standardeissa laskentayhtälö pysyy samana mutta hiilijalanjälkeen voidaan lukea huomattavasti erilaisia asioita. Laskettaessa ruuantuotannon hiilijalanjälkeä, olisi tärkeää huomioida standardien yhteneväisyys ja käytettävät päästökertoimet. Lähtödatan luotettava kerääminen ja koko elinkaaren hahmottaminen hiilijalanjälkeä laskettaessa on ensiarvoisen tärkeää. Elinkaari-malliajattelussa ei huomio keskity pelkäs-

tään tilan päästöihin, vaan laskennassa huomioitaisiin kattavasti myös muun muassa erilaiset kuljetukset, tuotteiden käyttö ja jätteet.

Keskusteluun tulee ottaa mukaan paremmin myös kokonaiskestävyys sekä uudet tavat laskea päästöjä esimerkiksi ravintosisältöperusteisesti, perustuen kansallisiin ravitsemussuosituksiin. Myös vesijalanjälki sekä sosiaalinen kestävyys ovat hiilijalanjäljen lisäksi yhtä tärkeitä osakokonaisuuksia tarkasteltaessa vastuullista ruuantuotantoa.

On myös noteerattava ylikulutuksen ja ruokahävikin suuri merkitys kokonaiske-stävän ruokatuotannon saavuttamisessa. Suomessa kotitalouksien ruokahävikki on vuosittain arviolta yli 100 miljoonaa kiloa eli noin 20–25 kiloa henkilöä kohden. Kokonaisuudessaan ruokaketjussa hävikkiä syntyy lähes nelinkertainen määrä. Turhaan tuotettu ruoka kuormittaa sekä taloutta että ympäristöä.

Maatalouden hiilenkierron tasapainoa saadaan parannettua biopolttoaineita tuottamalla. Tilakeskus voi hyvin tuottaa itse kaiken käyttämänsä energian. Tähän tulisi pyrkiä myös huoltovarmuussyistä, jolloin polttoaineen ja energian saatavuus olisi hajautetumpaa eikä kiinni isoissa yksiköissä.

Keskusta edistää:

- *Luotettavaa hiilijalanjäljen laskentamenetelmää, jossa kokonaiskestävyys (mm. sosiaalinen kestävyys ja aluelous) on huomioituna mahdollisimman hyvin.*

Kannustusta kiertotalousinvestointeihin

Kiertotalousinvestointeihin, kuten muovin jatkojalostukseen on panostettava. Esimerkiksi maataloudessa syntyy vuosittain eri tuotantosunnilla erilaisia

muovijätteitä (kiristemuovit, sauma-muovit, katemuovit), joiden kierrätystä uudeksi raaka-aineeksi tulee lisätä. Volyymit maatalouden jätemuoveissa ovat suurempia verrattuna yksityistalouden muovijätekeräykseen, jolloin suurien, samaa lajia olevien muovijätteiden kierrättäminen on kustannustehokasta ja raaka-aine tasalaatuista. Kierrättäminen maataloilla on jo nyt arkipäivää, mutta hyvää raaka-ainetta ei pitäisi hukata energiaksi (polttoon) vaan laittaa uudelleen käyttöön. Myös maatalouden sivuvirtoina muodostuvat eloperäiset jätteet tulee hyödyntää tiloilla yhä tehokkaammin.

Keskusta edistää:

- *Muovien kierrätystä. Kierrätyksen kustannukset eivät saa kuitenkaan koitua tuottajan maksettavaksi.*
- *Muovien lajitteluun ja huolelliseen säilyttämiseen tulisi luoda tilatason kannusteet sekä selkeät ja helposti saatavilla olevat ohjeistukset. Muovien säilytyksen parantaminen edistää muovin säilymistä mahdollisimman hyvässä kunnossa ja siten edistää muovin hyödynnettävyyttä.*
- *Käytetystä muovista tulisi ensisijaisesti valmistaa uusi tuote, eikä polttaa sitä energiana. Tämä edellyttää kannustaiden luomista ja sitä, että toimintaympäristö kierrätykselle on kunnossa. Jalostavan teollisuuden tarpeet tulee ottaa huomioon ja esimerkiksi muovien kuljetukset tulee pystyä toteuttamaan sujuvasti. Tarvitsemme lisää jalostavaa teollisuutta, joka tekee käytetystä muovista uusiutuotteita.*
- *Osana kiertotaloutta tulisi vauhdittaa myös käytettyjen maatalouskoneiden ja laitteiden markkinoita ja tukea uusiokäyttöä myöntämällä investointia käytetyille koneille ja laitteille, jotta niiden käyttöikä saadaan hyödynnettyä täysimääräisesti.*

Eläinten hyvinvointi

Eläinten hyvinvointi on Suomessa maa- ilman huippuluokkaa monella mittarilla mitattuna. Eläinten hyvinvoinnilla on myös merkittävä vaikutus ruokaturvan toteutumiseen, sillä terveitä ja hyvin-voivia eläimiä ei tarvitse lääkittää esimerkiksi antibiooteilla. Puhdas ja virikkeinen kasvuympäristö, antibakteerisen turpeen käyttö kuivikkeena, laadukas rehu sekä alkutuottajiemme ammattitaito ja eläinten tuntemus ovat eläinten hyvinvoinnin kivijalka.

Panostuksia eläinten hyvinvointiin on tehty runsaasti lähivuosina ja lisäpanostuksia tarvitaan yhä tutkimuksen ja tiedon lisääntyessä, mutta kustannukset eivät saa jäädä tuottajien maksettavaksi. Tutkimusta ja tietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä tarvitaan tulevaisuudessa yhä enemmän, sillä kuluttajien tietämys ja vaatimukset kasvavat ja halu tehdä vastuullisia valintoja yleistyy. Kuluttajille tulisi olla saatavissa tietoa eläinten hyvinvointitoimenpiteistä jo helposti kaupan hyllyllä. Ero kotimaisen ja tuontilihan tuotantotapojen ja laadun välillä on usein hyvin suuri, eikä tällä hetkellä valintaa ole välttämättä mahdollista tehdä pelkän pakkauksen perustella. Kauppojen tulisi panostaa kotimaisen lihan hyllyihin, joissa on näkyvissä selkeästi elintarvikkeen korkeammat tuotantostandardit.

Hyvinvoiva eläin on ylpeydenaihe. Se on lisäarvoa tuottava tekijä ja siksi hyvinvointitoimenpiteiden tulisi näkyä paremmin tuottajahinnassa, ei vain eläinten hyvinvointikorvauksen kautta saatavissa euroissa.

On syytä myös kiinnittää huomiota siihen, että Suomen valtio ja EU tukee erilaisia kansalaisjärjestöjä, jotka kampanjoivat lain vastaisesti. Keskusta katsoo, ettei oikeusvaltion perusteiden mukaisesti julkista rahaa tulisi myöntää sellaisille järjestöille, jotka toimivat lainvastaisella tavalla tai kannustavat kriminalisoituun

toimintaan. Järjestöjen, jotka saavat valtion tukea tulee sitoutua Suomen lakeihin. Tämä tarkoittaa sitä, että tukea saaneet järjestöt eivät saa myöskään kouluttaa tai opettaa jäseniään tai kansalaisia laitto- maan toimintaan.

Suomalainen lihan tuotanto on salmonellavapaata. Salmonellavapaus on poikkeuksellista kansainvälisesti tarkkailtuna. Ilman salmonellavapaata tuotantoa Suomessa salmonellatartunnat aiheuttaisivat suuria kustannuksia yhteiskunnalle terveydenhuoltoon ja jopa kuolemantapauksia, kuten kansainvälisesti tapahtuu. Suomen on pidettävä kiinni tuotannon salmonellavapaudesta myös tulevaisuudessa, ja tuettava tuottajia tämän toteuttamisessa.

Keskusta linjaa:

- *Eläinten hyvinvointikorvausjärjestelmä tulee uudistaa. Tuottajalle tulee olla riittävän hyvä taloudellinen kannuste panostaa hyvinvointitoimenpiteisiin. Valittujen hyvinvointitoimenpiteiden ei tulisi olla tulkinnan varaisia, sillä se aiheuttaa tilojen eriarvoista kohtelua hyvinvointituen valvonnassa. Toimenpiteiden tulisi olla mahdollisia myös osalle tuotantoa, jotta kynnys toimenpiteiden valitsemiseen ja toteuttamiseen madaltuisi.*
- *Eläinten hyvinvointia koskevissa kysymyksissä tulee käyttää asiantuntijoina myös kotieläintuottajia. Tuottajien vahvaa osaamista tulisi hyödyntää osallistamalla tuottajat poliittiseen valmisteluun esimerkiksi työryhmien kautta. Tuottajien osallistaminen ta-soittaisi ääripäiden välistä polarisatiota keskustelussa sekä ruoantuotantoa ja eläinten hyvinvointia koskevassa päätöksenteossa.*
- *Julkista rahaa ei tule myöntää sellaisille järjestöille, jotka toimivat lainvastaisella tavalla tai kannustavat kriminalisoituun toimintaan.*

- *Koska valtio edellyttää salmonellavapautta (yli EU:n standardien), tulee myös siihen liittyviin kustannuksiin ohjata rahallista tukea (mm. salmonellasaneeraukset) tuottajille.*

Monimuotoisuus ja hiiliviljely

Luonnon monimuotoisuus on välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille. Se mahdollistaa palveluja, jotka pitävät yllä talouksia ja yhteiskuntia.

Luonnon monimuotoisuuden ylläpitämisellä ja edistämällä saavutetaan merkittävä hyötyä luonnon ekosysteemeille (luonnon pääomalle) eli parannetaan lajien ja geenien kirjoa maailmassa tai tietyssä luontotyyppissä. Ekosysteemit tuottavat meille elintärkeitä ekosysteemipalveluja, kuten pölytys, ilmaston säätely, tulvasuoja, maaperän hedelmällisyys sekä elintarvikkeiden, polttoaineiden, kuitujen ja lääkkeiden tuotanto.

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen perustuu sille työlle, jota teemme ympäristön hyvinvoinnin eteen. Hyvinvoiva luonto tuottaa myös parhaiten. Esimerkiksi laiduntaminen edistää luonnon monimuotoisuutta monin tavoin. Eläinten lanta houkuttelee erilaisia lajeja, kuten hyönteisiä ja lintuja. Lanta parantaa myös maan multavuutta ja pieneliötoimintaa. Laidunnuksen ansiosta myös alueen kasvit voivat hyvin, sillä kasvusto paranee sekä monipuolistuu, mikä osaltaan hillitsee vieraslajien leviämistä.

Luontokatoon tulee suhtautua vakavuudella. Esimerkiksi nautatalouden ja laidunnuksen tärkeä rooli luontokadon ehkäisyssä ja monimuotoisuuden lisäämisessä tulee tunnistaa, sillä jopa kolmasosa uhanalaisista lajeista on kytköksissä laidunnukseen.



Keskusta katsoo, että hiiliviljelyyn tulee kannustaa yhä vahvemmin maatalouspoliittisin keinoin, sillä se vähentää maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä sekä lisää hiilen varastoitumista maaperään. Erilaisilla hiiliviljelytoimenpiteillä parannetaan hiilidioksidipäästöjen lisäksi maan kasvukuntoa. Monet toimenpiteet tukevat aktiivista ruuan tuotantoa ja tuovat jopa taloudellista hyötyä tuotantoon.

Monimuotoisuutta tukevia toimenpiteitä ovat esimerkiksi talviaikainen kasvipeitteisyys, säätosalaajituksen käyttäminen, typensitoja- ja saneerauskasvit, aluskasvit ja syväjuuriset kasvit, maanparannusaineiden lisääminen, muokkauksen vähentäminen sekä monipuolinen kasvalikoima.

Keskusta edistää hiiliviljelyn kehittymistä ja päästövähen-nyksiä:

- Keskusta kannattaa 29 % päästö- vähennystavoitteen asettamista maataloustuotannolle vuoteen 2035 mennessä, edellyttäen että samalla nostetaan maatalouden kannattavuutta ja turvataan tavoitteen saavuttamisen vaatimat resurssit. Hiilensidontamarkkinoiden kehittyminen voi olla merkittävä keino maatalouden ilmastotoimien rahoittamiseksi.

- Vuoroviljelyä on edistettävä. Vuoroviljely, syväjuuristen kasvien ja lannan käyttö viljelykierron aikana sekä kasvipeitteisyys on otettava ympäristökorvausjärjestelmän keskeiseksi perustaksi. Laitumet ovat oikein hoidettuina erinomaisia hiilinieluja.
- Viljelykiertoon tulisi kannustaa myös lohkovaihdoilla, joka edellyttää sitä, että hallinnolliset esteet koskien lohkovaihtojen mahdollistamista tulee poistaa.
- Pellot olisi pidettävä kasvipeitteisinä mahdollisuuksien mukaan ympäri vuoden monivuotisten nurmien, kerääjäkasvien, kevytmuokkauksen, kevätmuokkauksen tai suorakylvön toimin.
- Karjattomilla tiloilla edistetään voimakkaasti nurmisadon hyödyntämistä biokaasun raaka-aineena tähän tarkoitukseen ohjatun syötetuen avulla. Biokaasua tuottavien laitosten investointitukea on jatkettava ja pidettävä riittävän korkealla myös maatilatason laitoksille.
- Lantaa, biokaasutuotannon fraktiota tai muuta eloperäistä jätettä tulisi lisätä peltoon pieneliöiden ravinnoksi säännöllisesti, ainakin kerran viljelykierron aikana. On kehitettävä lantapörssi, jolla alueellista ravinnekuormaa voidaan tasata. Orgaanisten ravinteiden siirtämiseen tarvitaan erillinen kuljetustuki.

men tulisi olla ylpeä maataloussektorimme viennistä aivan kuten muissakin maissa ruokavienti koetaan ylpeyden aiheena. Kaikkea tuotantoa tulee ohjata entistäkin ilmastoystävällisempään suuntaan ja tuotantotapoja tulee jatkossakin hioa, mutta lainsäädännön kiristämisen keinoin ei tule tehdä vahinkoa kotieläintuotannon kilpailukyvyille. Keskusta katsoo, että politiikan keinoin tulisi mahdollistaa viennin entistä isompi osuus kansainvälisillä elintarvikemarkkinoilla niin lihatuotteiden kuin muiden maataloustuotteiden osalta.

- Hyönteisten, perhosten ja lintujen merkitys ravintoketjujen olennaisena osana sekä kukkien ja satokasvien pölyttäjinä on korvaamaton asia. Maaseudulla hyönteisten ja lintujen pesäpaikkoja ovat vanhat ladot ja navetat, käsittelemättömät puuaidat ja pylväät, kiviaidat ja eläinten juotto-paikat. Niiden ylläpito on huomioitava rakennetun ympäristön korjausavustusten kautta.
- Peltojen vesien valumisen estämistä vesistöihin tulee kehittää entisestään esimerkiksi kipsinlevittämiskokeilujen laajentamisella yleiseksi käytännöksi niille maaperille, joille se soveltuu.

- Pellonraivauksen vähentämistä edistetään ja sitä tulisi ensisijaisesti käyttää vain alueellisesti pääsääntöisesti pieniin viljeltävyyden parannuksiin. Samalla kehitetään peltomarkkinoita verotuksen keinoin.
- Nautakarjataloutta on edistettävä koko Suomessa ja erityishuomio on kohdistettava eteläiseen Suomeen. Vaikka naudanlihan kulutusta voidaan terveyssyistä jonkin verran alentaa kotimaassa, on Suomella mahdollisuus kaksin-kolminkertaistaa kestäviin vesivaroihimme ja tilatason nurmilviljelyyn perustuva vientituotanto. Tukipolitiikan on kannustettava turve-maiden ilmastokestävään viljelyyn ja nurmien osuuden lisäämiseen Etelä- ja Länsi-Suomessa. Lehmän kunnianpalautukseen, osaksi menestyvää Suomi-brändiä, on laadittava erillinen ohjelma.
- Myös muuta kotieläintuotantoa tulee jatkossakin nähdä osana monimuotoista ja kestävä ruuantuotantoa. Suomalaisella kotieläintuotannolla on jatkossakin oltava oikeutus ja tuotajalla mahdollisuus kannattavaan liiketoimintaan. Suomalainen puhdas ja vastuullisesti tuotettu sian- ja siipikarjanliha voivat olla jatkossa entistä isompia vientituotteita, vaikka lihan kulutus kotimaassa vähenisikin. Suo-



Metsä

Aidosti kestäväää metsäpolitiikkaa

Keskusta tarjoaa realistista vihreyttä, jonka keskiössä ovat tavalliset suomalaiset ihmiset. Meille omaisuudensuojan kunnioittaminen ja ylisukupolvinen ajattelu ovat perusarvoja, joiden avulla kestävyttä rakennetaan. Me luotamme siihen, että yli 600 000 suomalaista metsänomistajaa osaavat tehdä järkeviä metsänhoito- ja käyttöpäätöksiä ilman pakkoja tai kieltoja. Yhteiskunnan tehtävänä ei ole rajoittaa vaan kannustaa metsänomistajia lisäämään samanlaisesti sekä metsien kasvua että niiden luonto- ja virkistysarvojen vaalimista.

Kestävän metsätalouden harjoittaminen ei sulje pois myöskään muuta maankäyttöä. Esimerkiksi poronhoito on keskeinen ja merkittävä elinkeino Pohjois-Suomessa, jonka toimintaedellytykset rinnakkain muiden elinkeinojen kanssa tulee turvata. Keskusta vaatii omaisuuden suojan nykyistä selkeämpää tunnustamista ja vahvistamista. Tätä tulee edistää muun muassa tutkimuksen avulla. Esimerkiksi Turun yliopiston maankäytön- ja kiinteistöoikeuden professuuri on askel oikeaan suuntaan.

Meillä Suomessa on kaikki mahdollisuudet saada oma osamme metsäteollisuuden kasvusta ja olla osaltamme ohjaamassa maailmaa kestävämpään suuntaan. Puu-

rakentaminen on mitä järkevintä ilmastopolitiikkaa, koska katon alle kerättävä hiilivarasto sitoutuu pitkäksi ajaksi varmaan talteen. Helposti unohdetaan, että energialaitosten ja selluteollisuuden käytämä raaka-aine on tukin kasvatuksen ja siten puurakentamisen sivutuote. Puurakentamiseen ei saada tukkeja, ellei nuoria metsiä hoideta ja harvenneta. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tukin kasvatuksen sivutuotteita on järkevää hyödyntää, koska niillä korvataan fossiilisia tuotteita. Uudet biotuotteet puusta ja muista uusiutuvista luonnonvaroista voivat korvata öljypohjaisia polttoaineita, kemikaaleja ja muoveja. Samoin puupohjaisissa tekstiileissä on paljon mahdollisuuksia puuvillan tai öljyn korvaajana. Uusiutuvan energian hyödyntäminen kaikissa muodoissaan on viisasta sekä aluetalouden, huoltovarmuuden että ilmaston näkökulmasta.

Metsäteollisuuden maailmanlaajuisten markkinoiden on arvioitu kasvavan noin 175 miljardilla eurolla seuraavan reilun kymmenen vuoden kuluessa. Ennustettu kasvuvauhti on huima nykyisestä noin 570 miljardin euron markkinasta. Kasvua arvioidaan tulevan muun muassa muovipakkausten, puuvillan ja tekokuidun korvaamisesta, hygieniatuotteista, verkokaupan kasvusta ja yleisestä ympäristötietoisuuden lisääntymisestä.

Taustalla on globaali väestönkasvu ja keskiluokan vaurastuminen. On yhä tärkeämpää saada nousevien talouksien kasvu kestäväälle pohjalle. Siksikin Suomen pitää olla bio- ja kiertotalouden kehittämisen kärjessä.

EU-perussopimusten mukaisesti metsäpolitiikka kuuluu läheisyysperiaatteen mukaisesti kansallisen toimivallan piiriin. Keskusta ei hyväksy sitä, että EU komissio yrittää tulla kansallisen metsäpoliittisen päätöksenteon tontille ilmasto- ja monimuotoisuuskysymysten kautta. Metsät ja niiden hoitaminen ovat niin erilaisia eri kasvillisuusvyöhykkeillä, että komission yritykset yhteismitallistaa taksonomi-

akriteeristö ja ilmastovaikutusten mitaaminen toimii sinänsä hyviä strategisia päämääriä vastaan.

Keskusta ei hyväksy sitä, että ne maat, jotka ovat omalla tarkoituksenmukaisella toiminnallaan heikentäneet metsien kasvua ja elinvoimaa yrittävät tehdä suomalaismetsistä suojelualueita. Keskusta muistuttaa myös EU perussopimuksen 17 artiklan kirjauksesta: "Jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan muutoin kuin yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä." Keskusta ei hyväksy perusoikeuksien rajoituksia metsänomistajilla. Vahvan omaisuudensuojan lisäksi EU on rakentunut vapaan kilpailun ja vapaakaupan perusteille.

Komission tarjoaman sääntelyn sijasta Keskusta haluaa markkinatyökaluja myös ilmastonmuutoksen ja lajikadon hillintään. Niistä käytetään nimitystä ekosysteemipalvelut. Kun EU on onnistunut vapauttamaan muun muassa energia- ja sähkömarkkinoiden säätelyä, miksi se ei edistäisi markkinalähtöisten hiilensidonta- tai biodiversiteettimarkkinoiden syntyä kaavamaisen prosenttisuojelelun tai metsänhoitokeinojen rajoittamisen sijasta?

Keskusta linjaa:

- Suomen EU vaikuttamisen on oltava aktiivista ja ennakoivaa. Suomi ottaa paikkansa Euroopan metsäpolitiikan kärjessä ja varmistaa EU:n metsiin vaikuttavan politiikan yhteensopivuuden suomalaisen metsätalouden kanssa.
- Omaisuudensuojaa on kunnioitettava perustuslaillisena oikeutena.

- Lunastuslaki on uudistettava ja korvaustasot päivitettävä omaisuuden suojaa kunnioittaen
- Maan- ja metsänomistajat otettava rakennus-, suojelu- ja muhin hankkeisiin mukaan suunnitteluvaiheesta lähtien. Maanomistajat otetaan alueiden käytön suunnitteluun aina asianosaisina henkilöinä.
- Maanomistajalle tulee kertoa henkilökohtaisesti häntä koskevasta kaavoitushankkeesta, eikä vain yleisesti ilmoittaa hankkeesta kunnan ilmoitustaululla.
- Kuntien maanhankinnan tulee perustua vapaaehtoiseen kaupankäyntiin. Vapaaehtoisessa kaupankäynnissä on tärkeää, että osapuolet ovat tasavertaisessa asemassa ja kaupaa käydään avoimesti ja rehellisesti neuvotellen ja molempien osapuolten sopimusvapautta kunnioittaen.
- Maanomistajalle tulee sallia mahdollisuus kehittää itse omistamiaan maa-alueita. Keskusta ei hyväksy pakkolunastusten käyttämistä kuntien maapolitiikan ensisijaisena keinona. Lunastustilanteessa maanomistajalle on maksettava maan todellisen arvon mukainen korvaus.
- Rakentaminen ja elinkeinotoiminta tulee koko maassa olla aina lähtökohdaisesti sallittua, ellei lainsäädäntö sitä erikseen kiellä.
- Kaavoituksen tulee olla ensisijaisesti rakentamista ja maankäyttöä ohjaavaa eikä ympäristöpolitiikan toteuttamisen väline. Siksi metsien kaavoittaminen pitäisi olla sallittua vain tilanteissa, joissa maankäyttöluokka muuttuu toiseksi. Oikeusvaltiossa ei pitäisi olla mahdollista, että kaavamääräyksillä kirjoitetaan uudestaan metsälaki ja hyvän metsänhoidon suositukset. Peltojen osalta Keskusta edellyttää



maanomistajan suostumusta alueiden ottamisesta muuhun käyttöön.

- Maisematyöluvan ohjaamista lainsäädännöllä tulee tarkentaa ja korvauserusteita selkeyttää. Sattumanvaraisuus lupien lopputuloksissa ei ole kenenkään etu.
- Kaavoituksella tulee ohjata viherrakenteita kaupunkiympäristöissä, mutta ei metsäisessä Suomessa missään muualla. Keskusta ei hyväksy viherrakennesääntelyä oikeusvaikutteisena maakuntakaavoituksessa. Kaavamerkinnot maa- ja metsätalouden osalta tulisi olla valtakunnallisia. Käyttö ja tulkinnat tulisi yhdenmukaistaa valtakunnallisesti.
- Lisääntyvän haja-asutusalueilla tehtävän etätöiden ja loma-asutuksen sekä matkailun yhteensovittaminen maaseutukuntien vahvan metsätalouden kanssa on tärkeää. metsien käyttö ja hakkuiden aiheuttamat muutokset maisemassa saattavat aiheuttaa ristiriitoja sekä matkailuelinkeinon että loma-asutuksen kanssa. Sekä kunnan elinympäristöjen viihtyisyyttä että luonnon monimuotoisuuden turvaamista toteutetaan parhaiten vapaaehtoisten ja osallistavien toimintatapojen avulla. Keskusta haluaa olla aktiivisesti edistämässä vapaaehtoista virkistysarvokauppaa, jonka avulla maanomistaja voi myydä joko kunnalle, yksittäiselle asukkaalle tai yrittäjälle virkistys- tai maisema-arvoja käsittelemällä metsää virkistysarvoja parantavalla tavalla.
- Keskustan tavoitteena on edistää luonnonsuojelullisia tavoitteita ennen kaikkea vapaaehtoisuudella ja omaisuudensuojaa kunnioittaen. Keskusta ei halua rajoittaa talousmetsien käyttöä maisematyöluvilla, vaan korostaa omistajan oikeutta ja vastuuta. Siksi Keskusta ei kannata kaavasuojelua, vaan pyrkii rakentamaan sen tilalle vaikuttavampia ja kustannustehokkaam-

pia keinoja, joilla erilaisiin tavoitteisiin päästään ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin. Kunnat ovat erilaisia ja paikalliset tarpeet ja mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja turvaamiseen myös vaihtelevat. Keskustalainen kuntapäättäjä haluaa edistää kuntalaisten laajaa kuulemistä ja pitää erityisen tärkeänä maanomistajien varhaista osallistamista myös luonto- ja virkistysarvoja haettaessa.

- Hyödynnetään laaja-alaisesti uusiutuvia polttoaineita energiantuotannossa. Edistetään energiapuun ja hakkeen keruuta ja käyttöä. Mahdollistetaan erityisesti ravinnepäästöiltään ongelmallisten peltolohkojen muuttaminen biomassaa tuottaviksi energiapelloiksi.
- Metsät ovat Suomelle valtava voimavara. On tärkeää, että metsiimme on mahdollista tutustua ja niistä on tarjolla riittävästi tietoa. Keskusta haluaa, että jokaisella suomalaisella lapsella on mahdollisuus päästä metsään ja saada tietoisuutta metsästä.
- Laaditaan toimialakohtainen tiekartta yhdessä metsäsektorin toimijoiden ja Maa- ja metsätalousministeriön Ympäristöministeriön, Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Tavoitteena toimenpiteisiin sitoutuminen ja metsäteollisuuden yleisen hyväksyttävyyden ylläpitäminen/ parantaminen.
- Metsäpolitiikassa kokonaiskestävyys tulee aina olla tärkein tavoite.

Monipuoliset metsät biodiversiteetin säilyttäjinä

Metsät vastaavat keskeisellä tavalla Suomen biodiversiteetin muodostumisesta ja ylläpidosta. On huolehdittava metsien, maaperän, kasviston ja eläimistön lajirunsaudesta ja hyvinvoinnista. Monilajinen, terve, hiiltä sitova metsä on tärkein kein-

omme hidastaa ja torjua ilmastonmuutosta. Metsien monipuolinen käyttö on virkistykseen, talouden ja fossiilienergiasta luopumisen elinehto. Myös erilaiset metsien hoitokäytännöt vaikuttavat metsien lajiston monipuolisuuteen. Esimerkiksi jatkuvaa kasvatusta tehdään yhä enemmän, mutta on kuitenkin huomioitava, että jatkuvassa kasvatuksessa tarvitaan järeitä työkoneita, jotta puut saadaan kaatumaan (ilman korjuuvaurioita) hallittuun suuntaan. Myös metsäkoneiden käytöllä on vaikutusta metsien lajiston hyvinvointiin.

Keskusta pitää tärkeänä:

- Tukea maanomistajien halua ja osaa huolehtia monimuotoisuudesta, ja siksi haluamme lisätä monimuotoisuutta tukevia metsähoitokäytäntöjä. Monimuotoisuus voi oikein hoidettuna lisätä metsätalouden tuottavuutta ja vähentää riskejä.

- Huolehtia metsämaaperän kunnosta, sillä se on silta ilmastonmuutokseen varautumiseen ja monimuotoisuuden turvaamiseen. Kasvun edellytykset varmistetaan kasvupaikalle parhaiten sopivilla metsänkasvatusmenetelmillä.
- Turvata perheviljelmien ja perhemetsänomistamisen kannattavuus. Ylisukupolvinen omistajuus muodostaa vakaamman pohjan monimuotoisuuden ylläpitämiseen kuin monesti lyhytaikaisia voittoja tavoittelevat rahastomuotoiset toimijat.
- Jatkaa maanomistajalähtöisen, vapaaehtoisen suojelun edistämistä sekä riittävän rahoituksen turvaamista. Korostamme Metso-, Helmi-, Sotka- ja Nousu-ohjelmien jatkon varmistamista.
- Edistää markkinamalleja, jotka kannustavat luonnonhoitoon ja ennallistamiseen, esimerkkinä näistä virkistys- ja luontoarvokauppa.



Metsänomistajan tulee olla politiikan ytimessä

Ylisukupolvinen metsänomistaminen ja sen laajuus on Suomen vahvuus. Keskusta näkee sen peruskivenä kestäväälle metsäpolitiikalle. Suomessa on yli 600 000 yksityistä metsänomistajaa. Laaja metsänomistajakunta kuvastaa suomalaisen yhteiskunnan arvoja. Meille hyvinvointi rakentuu perustavanlaatuisista asioista, kuten ympäröivästä puhtaasta luonnosta, työn tekemisestä ja omaisuuden vaalimisesta. Metsänomistajia kuuntelemalla ja kannustamalla löytyy vastauksia niin biotalouden edistämiseen kuin ilmastomuutoksen ja monimuotoisuuskadon torjuntaan.

Metsänomistajille tulee tuottaa tutkittua tietoa ja välineitä, joilla he voivat tehdä omien tavoitteidensa ja ympäristön hyvinvoinnin mukaisia valintoja. Metsänomistajalähtöisellä politiikalla on edellytykset tehdä metsien taloudellisen hyödyntämisen, virkistyskäytön, luontoarvojen ja ilmastomuutoksen torjunnan onnistunut symbioosi.

Keskusta edistää:

- Kehittää ekologisesta kompensatiosta positiivinen mahdollisuus, jos se rakennetaan pääsääntöisesti vapaaehtoisuuden ja markkinamallien varaan sekä pyrkiä kehittämään kompensatiomallia osana metsätalouden arvoketjua.
- Turvata puunkorjuumenetelmien ja kevyempien metsäkoneiden kehittäminen monimuotoisuudesta huolehtimiseksi nykyistä paremmin.
- Lämpenevät ja sateisemmat talvet ja jatkuvan kasvatuksen hakkuiden lisääntyminen haastavat nykyiset massakorjuumenetelmät. Toimintatapoja tulisi muuttaa erityisen herkillä alueilla korjuuajankohdan valinnalla ja kohteelle parhaiten soveltuvan konekannan käytöllä. Pienipiirteisempi luonnonhoidon paremmin huomioiva metsätalous voi tuoda myös uusia paikallisia työpaikkoja.
- Varautua ilmaston lämpenemisen seurauksiin. Esimerkiksi eteläisen Suomen kuusimetsiä uhkaa ilmaston lämmetessä pystyyn kuivuminen. Siihen ja muihin ympäristövaikutuksiin tulisi varautua kaikin käytettävissä olevin keinoin.
- Rajoittaa hirvieläinkantoja riittävällä metsästyksellä, jotta monimuotoisuuden kannalta tärkeiden sekapuustojen kasvatusta olisi mahdollista. Vieraslajina runsastuneen valkohäntäpeuran metsästyksen tehostamiseksi haluamme uudistaa metsästyksen toimintatavat. Tehostamiskeinoina tulisi muun muassa pyyntilupien perusteita muuttaa ja pinta-alavaatimusta pienentää.
- Lisätä metsämikrobien ja sieniosaimisen tutkimusta ja hyödyntämistä. Puunkorjuussa on huomioitava eloperäisen hakkuujätteen riittävyys metsäpohjan uudeksi ravinnoksi.
- Metsätalouden toimintaedellytykset turvataan alueesta, paikasta tai esimerkiksi maalajeista riippumatta.
- Tutkittua tietoa metsänomistajille metsienhoidon tueksi.
- Metsänomistajien vahvaa osallistamista politiikkaan ja metsänomistajien asiantuntevuuden hyödyntämiseksi esimerkiksi monialaisissa työryhmissä.
- Keskusta esittää monitieteellisen ja koko metsätalouden arvoketjun kattavan metsäpaneelin perustamista. Se tasoittaisi metsäkeskustelun ääripäiden välistä polarisaatiota ja kestävyys kaikkien ulottuvuuksien tasapainoista tarkastelua. Tutkimustoiminnan rahoituksessa ja erityisesti Suomen Akatemian toiminnassa koko

metsäarvoketjun mukana olemista tulee vahvistaa.

- Metsäntutkimuksen määrärahoja tulee lisätä ja elinkeinotoimintaa edistävää tutkimustoimintaa vahvistaa.
- Keskusta esittää, että Suomen ja Ruotsin välistä tutkimusyhteistyötä metsäasioissa on tiivistettävä ja bo-reaalisen näkökulman viestintää EU:n suuntaan vahvistettava.

Lisätään metsien kasvua ja hiilensidontaa

Kestävä metsänhoito on samalla viisasta ilmastotyötä. Jalostettu viljelymateriaali, kasvupaikan potentiaalin mukainen ja monipuolista keinovalikoimaa hyödyntävä metsänhoito sekä lannoitus, josta erikseen mainittuna turvemaiden tuhkanlannoitus, lisäävät metsien kasvua ja siten hiilensidontaa. Keskusta katsoo, että metsien rästiin jääneitä ensiharvennuksia on suotava purkaa sekä metsäteollisuuden tarpeisiin, mutta myös energiaksi syrjäyttämään fossiilisia polttoaineita. Tämä on mahdollista, kun puulle on markkinoilla kysyntää, ja edellyttää ettei puunkäytölle aseteta uusia rajoituksia. Hyvään metsänhoitoon kannustaminen on viisasta metsäpolitiikkaa, koska metsänhoitoinvestointien takaisinmaksuaika on poikkeuksellisen pitkä.

Suomen metsien kasvua ja hiilensidontaa voidaan edelleen kasvattaa. Se edellyttää satsauksia tutkimukseen, tuotekehitykseen ja metsänhoitoon. Metsien käyttöä voidaan silloin edelleen lisätä kestäväällä tavalla, kun hiilinielukin vahvistuu lisääntyvän metsien kasvun myötä.

Ilmastotyötä on tehty Suomessa jo pitkään, sillä metsien kasvu on pystytty kaksinkertaistamaan viidessä vuosikymmenessä. Tämä on metsäomistajien osaamisen, ja määrätietoisien työnteon ansiota.

Keskusta tavoittelee:

- Metsien kasvun ja metsien kestävä käytön kestävä lisäämistä.
- Ensiharvennusten ja rästiin jääneiden metsätöiden purkamista. Metsäomistajia tulisi kannustaa näiden tekemiseen konkreettisin toimin esimerkiksi Kemeran hakuehtoja muuttamalla

ja tukitasoa korottamalla sekä estämällä puun energiakäytön rajoitukset.

- Informaatio-ohjauksen parantamista. Esimerkiksi tiedon saaminen metsien hoidosta ja erilaisista menetelmistä tulisi olla kaikille saavutettavaa.

Uudet innovaatiot

Metsäteollisuus on murroksessa ja perinteisestä paperiteollisuudesta on pyrkimys siirtyä innovaatioiden myötä uusien korkean lisäarvon tuotteiden valmistukseen. Keskusta uskoo, että Suomi elää vahvasti metsistä myös tulevaisuudessa. Sellulosaasta on jo mahdollista valmistaa materiaaleja, joilla voidaan korvata nykyisin käytössä olevia öljypohjaisia pakkaus-, vaate-, ja elektroniikkamateriaaleja. Uusiin sellupohjaisiin materiaaleihin siirtymisen on paitsi suuri taloudellinen mahdollisuus, myös ympäristöteko. Biohajoavat tuotteet eivät kuormita ympäristöä toisin kuin nyt syntyvä muovijäte.

Keskusta haluaa edistää:

- Puupohjaisten tuotteiden kehittämistä ja tunnettuutta kuluttajien keskuudessa.
- Uusien innovaatioiden ja tuotteiden tunnettuutta sekä saatavuutta. Esimerkiksi äitiyspakkauksessa tulisi olla kotimaisesta puupohjaisesta kuidusta tehty vaate.
- Metsäsektorin kilpailukykyä, sillä se turvaa myös alan kasvun kehittymisen. Tarvitaan kilpailukyinen toimintaympäristö, jotta myös uusien innovaatioiden valmistus sijoittuu Suomeen.
- Metsäalan tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoimintaa.

Ehkäistään metsäkatoa

Kestävä suomalainen metsätalous ei aiheuta metsäkatoa, hakkuita seuraa aina metsän uudistaminen. Metsäkato on ilmasto- ja monimuotoisuuspolitiikan ongelma, jonka pysäyttämiseen on sitouduttu. Käytöstä poistuneita turvetuotantoalueita ja teknisesti vaikeasti viljeltäviä pienialaisia peltolohkoja kannattaa metsittää yksityisten ja julkisten rahoitusten kannustamina. Metsäkato koskee käytännössä myös kaikkea rakentamista, olipa kyse asumisesta, liikenteestä tai vaikka voimakkaasti kasvavasta tuulivoimarakentamisesta. Se koskee myös pellonraivausta. Jotta luonnon monimuotoisuudelle ja ilmastomuutoksen hillinnälle merkittävää metsäkatoa voidaan hillitä, Keskusta on valmis harkitsemaan maankäytön muutoksen maksua tai kompensointivelvoitetta toimille, jotka vähentävät metsäpinta-alaa.

Keskustalaiseen ajatteluun tämä sopii paremmin kuin kategoriset kiellot. Maankäyttömaksun tai metsityskompensations avulla voitaisiin ohjata paremman suunnittelun ja esimerkiksi sähkönsiirtolinjoja maakaapeloinnin piiriin. Maankäyttömaksu voi olla myös osa maapankkijärjestelmää. Perustettavaan maapankkiin ostettaisiin esimerkiksi ennallistettavia turvemaita. Maapankissa voisi metsänraivausta kompensoida metsittämällä muualla Suomessa tai maksamalla maankäyttömaksua. Maksetut maksut ohjataan lyhentämättöminä maa- ja metsätalouden ilmastotyöhön, eikä valtion budjettiin.

Keskusta vaatii:

- Maanomistajien mukaan ottamista selvitetäessä maapankin erilaisia mahdollisuuksia, joka velvoittaa kompensatioon tai maankäytönmaksun käyttöönottoon metsäkatoa aiheuttaville toimille.

Suojelua ja monimuotoisuutta

Metsät vastaavat keskeisellä tavalla Suomen biodiversiteetin muodostumisesta ja ylläpidosta. On huolehdittava metsien, maaperän, kasviston ja eläimistön lajirunsaudesta ja hyvinvoinnista. Monilajinen, terve, hiiltä sitova metsä on tärkein keinomme hidastaa ja torjua ilmastonmuutosta.

Metsien monipuolinen käyttö on virkistys-, talouden ja fossiilienergiasta luopumisen elinehto. Monimuotoisuuden turvaamiseksi tarvitsemme lisää kohdennettua suojelua ja myös elinympäristöjen ennallistamista. Yhtä keskeistä on talousmetsien luonnonhoitotoimenpiteet.

Metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi pitää jatkaa ja laajentaa vapaaehtoisuuteen perustuvia Metso -ohjelmaa, Helmi-ohjelmaa ja Sotka-ohjelmaa. Pakkosuojelua keskusta vastustaa. Maanomistajat tarjoavat maitaan suojeluun, kun rahoitus järjestyy. Vapaaehtoisen suojelun rahoitus pohjaa voitaisiin vahvistaa budjettirahoituksen lisäksi markkiniehtoisen rahastoinnin avulla.

Keskusta näkee ylisukupolvisen yksityisen perhemetsänomistamisen myös monimuotoisuuden turvaamisen ratkaisuna. Ylisukupolvinen omistajuus muodostaa vakaamman pohjan monimuotoisuuden ylläpitämiseen kuin lyhytaikaisempia voittoja tavoitteleva rahasto-omistus. Keskusta haluaa edistää markkinamalleja, jotka kannustavat luonnonhoitoon ja ennallistamisiin. Näistä esimerkkinä ovat virkistys- ja luontoarvokauppa. Suomessa on perinteisesti suosittu totaalisuojelua. Sille vaihtoehtona pitäisi lisätä luonnonhoitotoimia myös luonnonsuojelualueilla, jotta esimerkiksi kuusi ei valtaa arvokkaita lehtoja tai paahderinteet eivät kasva umpeen.

Keskusta linjaa:

- Vapaaehtoisuuteen perustuvia suojelutoimien Metso-, Helmi- ja Sotka-ohjelmia on jatkettava. Lisäksi ohjelmia tulee edelleen kehittää ja laajentaa siten, että ne huomioivat entistäkin paremmin erilaiset elinympäristöt, sekä edistävät ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista sekä monimuotoisuutta. Ohjelmien tulee myös jatkossa olla maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteisiä.
- Suojelutoimista on maksettava riittävä korvaus, jotta se kannustaa toimenpiteisiin.
- Virkistys- ja luontoarvokauppaa sekä muita vapaaehtoisen suojelun markkinamalleja tulee edistää kansantaloudelliset vaikutukset huomioiden.
- Poliittikkatoimien (niin EU kuin kansalliset) tulee tukea markkinoiden syntymistä, ei estää niitä.
- Luonnonsuojelualueiden monimuotoisuutta tulee turvata mahdollistamalla monimuotoisuuden säilymisen kannalta välttämättömiä luonnonhoitotoimia.
- Jos luonnonsuojelulain tai muun lain perusteella on pakko suojella tietty yksityisomistuksessa oleva maa-alue, tulee maanomistajalle maksaa täyden arvon mukainen korvaus suojellusta alueesta.

Verotus kannustaa kasvuun ja investointeihin

Rahastomuotoinen metsänomistus on lisääntynyt voimakkaasti. Ne omistavat metsiä jo enemmän kuin kunnat ja seurakunnat yhteensä. Monet ulkomaiset rahastoyhtiöt pystyvät rakenteillaan väis-

tämään suomalaisen verotuksen lähes kokonaan. Pinta-alaverotuksen aikana metsien sijaintipaikkakunnat saivat mestistä kerätyn verotuoton. Nykyisin vain osa metsäverosta tuloutetaan kunnille monimutkaisen maakunnittaiseen laskentaan pohjautuvan metsäerän avulla. Metsänomistus irtaantuu pikkuhiljaa metsien sijaintipaikkakunnilta kaupungistumisen ja rahastojen kasvavan metsänomistuksen myötä. Kun tämä kehitys jatkuu riittävän pitkään, muodostuu siitä ongelma metsien käytön paikalliselle hyväksyttävyydelle. Siksi Keskusta esittää kuntiin palautuvan verotuksen metsäerän selkeyttämistä ja parempaa kuntakohtaista kohdentamista.

Keskusta haluaa myös parantaa yksityisen metsänomistajan ja perinteisten yhteismetsien asemaa metsätilamarkkinassa korottamalla metsävähennyksen tasoa nyt, kun rahastoyhtiöiltä on tilkitty lain säädäntömuutoksella sen käytön mahdollisuus.

Keskusta ajaa:

- Kunnille tuloutettavan metsäveroerän tarkentamista kuntakohtaiseksi.
- Metsäyrittäjyyden edistämiseksi hankintatyön verovapaan osuuden kaksinkertaistamista (à 250 km³).
- Metsänomistajien matkakulukorvausten vähennysoikeuden korottamista muiden yrittäjien tasolle.
- Metsien omistusrakenteen selkeyttämistä. Metsien hyvän hoidon ja käytön kannalta on välttämätöntä, että omistussuhteet ovat selviä ja omistajat päätöksentekokykyisiä. Erityisesti pitkään jatkuneet kuolinpesäomistukset voivat olla päätöksenteon kannalta ongelmallisia, sillä päätökset tulee tehdä yksimielisesti. Kuolinpesien yksimieliseen päätöksentekoon tulee luopua ja määrääenemmistön tulee riittää päätöksentekoon. Keskustan

tavoite on, että kuolinpesät tulisi jatkossa purkaa määrätyn ajan kuluessa omistajan kuolemasta.

- Keskusta esittää metsävähennyksen korottamista 60 prosentista 90 prosenttiin, jotta metsänomistuksen siirtymistä instituutioiden ja rahastoyhtiöiden omistukseen voitaisiin hillitä. Samalla se edistäisi sukupolvenvaihdoksia ja hillitsisi kuolinpesien muodostumista.

Puurakentaminen on varma hiilivarasto

Puu on ilmastokestävin rakennusmateriaali, siksi kannatamme vahvasti puurakentamisen lisäämistä. Hiili on ilmastokannalta parhaimmassa varastossa, kun sitä käytetään rakentamiseen. Katon alle varastoituna se on pystypuustoa paremmassa turvassa myrskyiltä, metsäpaloilta ja metsätuhoilta. Siksi Keskusta haluaa edistää puun käyttöä ja puurakentamista.

Ilmastoystävällinen puurakentaminen tulee asettaa etusijalle julkisissa hankinnoissa vaatimalla hiilijalanjälki- ja hiilikädenjälkilaskentaa. Kaavoituksen ja rakennusmääräysten avulla voidaan myös edistää kestävämpää rakentamista. Puurakentamisen lisäyksen hyödyt ovat kiistattomat. Lisääntyvästä puurakentamisesta hyötyy ihmisten terveys, ilmasto, ja kotimainen yrittäjäyys sekä työllisyys.

Puurakentaminen on jäänyt Suomessa liian vähälle, vaikka meillä olisi Euroopan metsäisimpänä maana erinomaiset mahdollisuudet lisätä puurakentamisen osuutta rakentamisesta. Esimerkiksi Kanadassa julkinen valta tukee voimakkaasti puurakentamisen koulutusta, tutkimusta

ja koerakentamista. Julkisen rakentamisen esimerkki vaikuttaa yksityiseen markkinan myönteisesti.

Keskusta edistää:

- Puurakentamista osana Suomen biotalousstrategiaa. Puun käytön lisääminen alentaa rakentamisen hiilijalanjälkeä. Puurakentamisen osaamisen koulutusta tulee lisätä ja teollista puurakentamista edistää tarjoamalla siihen kehityspanoksia.
- Kaiken julkisen rakentamisen toteuttamista ensisijaisesti puurakentamisena kotimaisesta puusta.
- Hiilijalanjäljen laskennan kehittyessä luotettavammaksi ja kokonaiskestävyyden huomioonottavaksi tulisi julkisten hankinnoissa aloittaa kokeilu hiilijalanjäljen määrittelystä rakennushankkeissa. Kaikessa rakentamisessa tulee tavoitella vähähiilisyyttä huomioiden aluetaloudelliset vaikutukset. Kotimaisella puurakentamisella on myös hiilikädenjälki, joka tulisi huomioida kilpailutuksessa hiilijalanjälkilaskelman lisäksi.

Alempiasteinen tieverkko

Biotalousinvestoinnit ja puuhuollon varmuus vaatii myös satsauksia alemman tieverkon kuntoon ja hoitoon. Yksityistieavustusten tason nostaminen ja metsätalouden kannustejärjestelmän rahoituksen varmistaminen ovat Keskustan tavoitteena.

Keskusta pitää tärkeänä, ettei yksityistieverkko rapaudu vaan se pysy huollettuna ja käyttökuntoisena. Yksityistien rahoittajat vähenevät, mutta toimivan yksityistieverkon tarpeellisuus ei häviä, jonka vuoksi myös yhteiskunnan tulee osallistua yksityistien kunnossapitoon. Toimiva yksityistieverkko on erityisen tärkeä maa- ja metsätaloudelle ja huoltovarmuuden varmistamiselle. Valtio ei tue yksityistien kunnossapitoa, mutta tarjoaa tällä hetkellä 50 prosentin avustusta ELY-keskusten kautta yksityistien

perusparannukseen. Kuitenkin kustannukset ja vaatimustaso sekä suunnittelun että itse tien perusparantamisen osalta koetaan selvästi liian suureksi yksityisteillä. Myös yksityistiestön hyvä ylläpito on huoltovarmuuskysymys ja avustuksen nostaminen on ratkaisu tiestön hyvän kunnon varmistamiseksi. Keskusta pitää tärkeänä, että sekä ELY-keskuksen hallinnoiman yksityistierahoituksen ja metsäteiden rakentamiseen ja perusparantamiseen kannustavan yksityismetsätalouden kannustinjärjestelmän avustuksen prosentit nostetaan.

Keskusta tavoittelee:

- Yksityistieavustusten tason nostamista sekä kunnossapito- että perusparannusten osalta.
- Metsätalouden kannustejärjestelmän uudistamista ja riittävän rahoituksen varmistamista, jolla edesautetaan myös teiden kunnossapitoa.
- On selvítettävä sekä yksityistien tiekuntien siirtämistä arvonnäkökulmaksi ja sitä kautta alv-vähennysoikeuden piiriin että valtiontakauksen ulottamista tiekunnan rahalainoihin.





Kuvat: Kuvatoimisto Rodeo

Luonnonvarojen kestävä käyttö on hyvinvointivaltion kivijalka

Vesi on tärkein luonnonvaramme

Suomen suurena voimavarana on makea-
vesi. Keskusta katsoo, että veden puh-
taus, laatu ja esiintymät sekä keskitetty
julkinen vesihuolto tulee varmistaa myös
tulevaisuudessa.

Maailman vesivaroista 2–3 prosenttia
on makeaa vettä. Tästä helposti juoma-
kelpoista vettä on vain 1 prosentti. Suo-
messä makeaa vettä on järvissä, joissa ja
pohjavesissä. Näiden vesien puhtaudesta
huolehtiminen on edellytys edulliselle,
turvalliselle ja puhtaalle käyttövedel-
le, jota voidaan käyttää kotitalouksissa,
elintarviketuotannossa ja teollisuudessa.
Keskusta katsoo, että ympäristöstä koko-

naisuudessaan tulee pitää huolta ja maa-
massojen puhtautta tulee vesien suojelun
ohella pitää tärkeänä. Keskusta pitää
tärkeänä, että ympäristöviranomaisten
tulee entistä tarkemmin lupamenette-
lyissä pystyä huolehtimaan vesivarojen
puhtaana pysymisestä.

Vesien suojeluun tulisi osallistaa toimi-
jat kaikilta tasoilta, jokainen voi omalla
toiminnallaan vaikuttaa kulutettuun veden
määrään ja vesivarojen suojeluun.

Kaupallinen vai julkisen toimijan tuottama vesi kuluttajalle?

Tutkimusten mukaan julkiset toimijat
tuottavat vettä tehokkaasti ja luotetta-
vasti. Julkinen veden tuottaminen takaa
häiriöttömän tuotannon ja mahdollistaa

paremman riskien hallinnan. Yhteisöjen
ja siellä elävien ihmisten etu on paikalli-
nen kustannuksia vastaavan käyttöve-
den tuottaminen. Veden tuottaminen ja
käyttämisen määrittely tulisi olla paikal-
listen ihmisten päätöksen teon alla eikä
kaupallisessa toiminnassa. Tuottoja tulee
kerätä tuleviin investointitarpeisiin näh-
den riittävästi eli huolehtia kestävästä
talouden hoidosta. Laskennassa kun-
nallisissa laitoksissa tulisikin huomioida
pitkällä aikavälillä vuosikatteen riittävyys
tuleviin investointeihin. Kuntien tytäryhti-
öinä hoitama vesihuolto onkin helpompi
yhtälö taloudellisen tasapainaisuuden
hoitamisesta. Vesitalouden tulevaisuuden
näkökulmasta ympäristön puhtaudesta
huolehtiminen on merkittävä tekijä.

Yhteistyön rakentaminen pienten vesilai-
tosten kesken mahdollistaa edelleen tule-
vaisuudessa laadukkaat ja hyvät palvelut
laitoksen käyttäjille. Alueellisessa suunnit-
telussa tulee varata alueita ja resursseja
vesihuoltoon ja sen turvaamiseen.

Keskusta katsoo, että myös omistajan
oikeuksia maa-alueisiin ja niiden lähei-
syydessä tai alla oleviin vesivaroihin
tulisi pohtia. Mikä on siis suhde sillä, että
yksityinen henkilö omistaa maata, jonka
alla vesivarat ovat ja voiko hän hallinnoida
niitä vai voiko hallinnointia harrastaa joku
muu taho?

Vesivaroista huolehtiminen

Puhdas juomavesi Suomen voimavara ja
vahvuus, josta tulee huolehtia jatkossakin
siten, että sen hallinta pysyy paikallisten
yhteisöjen vallassa. Arvokasta juomavettä
ei pidä pilata, hukata tai muutoin antaa
käytettäväksi kestävämmällä tavalla.
Yhteisöjen tulee huolehtia ympäristön
puhtaudesta ja jätevesien käsittelystä.
sekä huomioida juomakelpoiseen ve-
teen kohdistuvat riskit ja ehkäistä näiden
riskien toteutuminen rakentamiseen,
jätehuoltoon, vesihuoltoon, teollisuuteen,
kaivosteollisuuteen ja infran rakentami-
seen liittyvin keinoin. Suomessa tulee

tukea kaikin keinoin innovointia ja kehi-
tys- sekä tutkimustyötä, joiden avulla
voidaan varmistaa YK:n perusoikeudeksi
määrittelemän juomakelpoisen veden
tuottaminen, säilyttäminen ja kiertotalous
kaikkialla maailmassa. Näin voidaan eh-
käistä mm. ilmastopakolaisuuden muo-
dostumista tulevaisuuden haasteena.

Kehittyvissä maissa on kaikki mahdol-
lisuudet tehdä myös erilaisia ratkaisuja,
joilla voidaan tukea vesitaloutta. Uusien
turvallisuus- ja direktiivivaatimusten
myötä tulee kuitenkin pitää huoli siitä,
että yksittäiset kotitaloudet, tuottajat ja
yritykset myös vesihuoltolaitosten ulko-
puolelta voivat luottaa siihen, että heidän
vedensaantinsa on mahdollista omista
kaivoista tai vedenottamoista ja näin tuo-
tettuja tuotteita kohdellaan tasa-arvoi-
sesti, yhdenmukaisesti muihin ratkaisuihin
verrattuna.

Valmiussuunnittelu ja kriisinhallinta puh-
taan veden säilyttämiseksi, hankkimiseksi
ja toimittamiseksi on ilmastomuutok-
sen myötä tullut vaativammaksi. Riskien
hallintaan kannattaa kiinnittää huomiota
jo infraa suunniteltaessa ja investointien
yhteydessä. Suomessa on nostettu muun
muassa kansalaisaloitteissa esille vesihuol-
lon tärkeä asema ja veden tuottamisen
pitäminen tärkeänä julkisissa yhteisöissä.
Keskusta pitää erittäin tärkeänä vesihuollon
turvaamisen kyber- ja hybridiuhilta, sillä
yhteiskuntaa voidaan haavoittaa likaamalla
juomavesi tai estämällä sen jakelu.

Tutkimus, Innovaatiot ja kehittäminen

Keskusta katsoo, että tulevaisuudessa
veden saannin haasteisiin on mahdollista
vastata. Yrityksille ja koulutukselle sekä
tutkimukselle on tässä valtavat mahdolli-
suudet uusien taloudellisesti kannattavien
hankkeiden aikaansaamiseksi. Tutki-
mustoiminta vesitaloudessa lisää tietoa
vesitalouden lainalaisuuksista ja ymmär-
tämystä puhtaiden vesivarojen ylläpidos-
ta sekä kiertotalouden mahdollisuuksista
vesitaloudessa.

Keskustan tulevaisuuden tavoitteet:

- Vesi on kriittinen tarve niin ihmiselle kuin koko ympäristölle. Puhdasta vettä tulee riittää pitkälle tulevaisuuteen. Keskustan mottona toimii ”hanasta juomavettä”.
- Puhdas ympäristö pitää vesistötkin puhtaana.
- Ennakointi vesien hoidossa.
- Vesivarojen tulee pysyä paikallisten yhteisöjen hallinnassa.
- Vesihuolto tulee turvata nykyistä vahvemmin cyber- ja hybridiuhilta.
- Kaupallista toimintaa tulee pystyä hallinnoimaan tai tuottamaan se paikallisten yhteisöjen eduksi.
- Kansallisista eduista tulee pitää huolta vesivaroista päätettäessä.
- Kunnissa laaditaan ennakoivat vesihuollon kehittämissuunnitelmat, jotka sisältävät myös talouden ennakkoinnin ja skenaariot.
- Lainsäädäntöä tulee pitää ajan tasalla ennakoiden yhteisöjen, kotitalouksien ja tuottajien tarpeet.
- Suomessa tulee valmistautua estämään vesialan jättiyritysten pyrkimys vesivarojen haltuun ottamisesta. Keskusta haluaa varmistua siitä, että vesivarat pysyvät kansallisissa käsissä myös tulevaisuudessa ja siksi vesihuollon yksityistäminen tulee estää lainsäädännön keinoin.
- Myös vesihuollossa tulee kannustaa kiertotalouden rakentamiseen.
- Suomalainen puhdas vesi on suuri mahdollisuus innovaatioiden ja kehittämisen sekä tutkimuksen näkökulmasta.

Energiaomavaraisuutta maa- ja metsätaloudesta

Suomalaiset luonnonvarat tarjoavat Suomelle merkittävän mahdollisuuden energiaomaisuuteen pääsemiseksi. Keskusta katsoo, että Suomen tulee irrottautua fossiilisesta tuontienergiasta ja tavoitella energiaomaisuutta, joka pohjautuu kotimaisiin uusiutuviin energianlähteisiin sekä teknologiaosaamiseen.

Keskusta katsoo, että energiahuoltovarmuutta tulee pitää yllä hajautetulla ja tehokkaalla energiantuotannolla. Hajautetulla energiantuotannolla pystytään vastaamaan vaihteleviin kulutuspiikkeihin, etenkin talvella. Esimerkiksi isojen energialaitosten vikaantuminen horjuttaa huoltovarmuutta, jonka vuoksi energiantuotanto ei tule olla vain suurten laitosten varassa.

Yhteiskunta sähköistyy entisestään, joka johtaa myös sähkön käytön lisääntymiseen. Tämän vuoksi tulee siirtyä päästöttömiin energianlähteisiin, sillä sähkön käytön rajoittaminen ei ole kokonaiskestävyyden näkökulmasta paras tapa vähentää päästöjä sähköistyvässä yhteiskunnassa.

Keskusta katsoo, että energiapuun kestävyyskriteerit tulee laittaa tarkasteluun EU:ssa, jotta saamme yhä hyödyntää Suomessa hyvää energiapuuainesta. Suomalaisen energiapuun hankinta tulee olla kannattavaa, niin metsänomistajan, myyjän ja hankkija näkökulmasta, jotta positiiviset sosioekonomiset vaikutukset pysyvät Suomessa.

Biopolttoaineiden mahdollinen liittäminen tulevaisuudessa päästökauppaan on kestävä ratkaisu yhdessä sille laadittujen tiukkojen kestävyyskriteerien kanssa. On myös kartoitettava hiilimarkkinan mahdollisuudet energiantuotannossa. Esimerkiksi osana hiilimarkkinaa turvesoilla voidaan kasvattaa energiapa-

Kuva: Adobe Stock



jua ja samalla sidotaan hiiltä ja saadaan bioenergian raaka-ainetta.

Keskusta on huolestunut siitä, että noussut energian hinta rasittaa etenkin maaseudulla asuvia ja maatilallisia. Energiantuotannon kustannukset tulevat ennusteiden mukaan yhä nousemaan ja tämä näkyy suoraan kuluttajien kukkarossa. Suomalaisen ostovoimasta tulee pitää huolta myös korkeiden hintojen aikana.

Keskusta linjaa, että:

- Puu on luokiteltava uusiutuvaksi luonnonvaraksi sen kaikissa käyttömuodoissa.
- Aurinkovoiman tuottamiseen tulee kannustaa. Aurinkovoiman lisätuotantoon kannusteita voidaan hakea siirtomaksujen kautta.
- Suurien aurinkovoimaloiden luvitukseen ja ehtoihin liittyvä lainsäädäntö tulee selkiyttää ja päivittää.
- Tulee selvittää, miten voidaan auttaa aurinkovoiman tai muun uusiutuvan energian tuottamista niillä alueilla, joille tuulivoima ei sovellu. Esimerkiksi myöntämällä lisätukea tällaisille hankkeille vauhditettaisiin uusituvan energian tuotantoa ja samalla mahdollistetaan maanomistajille vakaa tulonlähde.
- Uusiutuvalla energialla toimivien työkonien hankintaan tulisi saada investointitukea, jotta edistetään siirtymistä kotimaiseen uusiutuvaan energiaan ja päästään eroon fossiilista polttoaineista. Lisäksi energiakuluja saataisiin laskettua maataloilla.



Tuulivoima

Tuulivoima on hyvä keino lisätä uusiutuvaa energiantuotantoa ja Suomessa onkin meneillään ennennäkemätön tuulivoimarakentamisen aika. Kuitenkin tällä hetkellä kansalaisten vastustus tuulivoimarakentamista kohtaan kasvaa asutettujen seutujen lähellä. Tuulivoimalaitosten mahdollistaman tulon ei nähdä jakautuvan oikeudenmukaisesti. Myös valituksia tuulivoimahankkeista tehdään runsaasti ja monet tuulipuistohankkeet viivästyvät hallinto-oikeuden ruuhkaantumisen vuoksi. Prosessia on virtaviivaistettava valitusoikeudesta tinkimättä.

Keskusta katsoo, että metsänomistajan tulee olla yhteydessä omaan metsänhoitoyhdistykseensä ennen sopimuksen tekemistä maanvuokrauksesta tuulivoimayhtiölle. Neuvotteluissa tarvitaan joukkovoimaa, jota voidaan saavuttaa paremmin metsänhoitoyhdistyksen kautta.

Lisäksi tuulivoimapuistojen siirtolinjojen alueella ei toimita oikeudenmukaisella tavalla.

Jokainen tuulipuiston rakentaminen edellyttää kymmenien metrien levyistä ja yhä useammin myös kymmenien kilometrien pituista erillistä johtokäytävää valtakunnanverkkoon. Yhdestä linjasta voi aiheutua jopa satojen hehtaareiden metsäkato.

Tuulipuistoista tuleville johtokäytävälle ei juuri tehdä kokonaiskoordinaatiota vaan jokainen on oma hankkeensa. Lunastuslaki mahdollistaa, että lunastaminen on halpaa ja sen vuoksi yhtiöillä ei ole tarvetta koordinaatioon. Epäoikeudenmukaista on se, että tuulivoimafirma, joka on usein vielä ulkomaalainen, saa Suomen lainsäädännön turvin lunastaa johtokäytävän kertakorvauksena muutamana satasen hehtaarihinnalla. Tämä ei ole oikeudenmukaista, sillä tuulipuiston alueella metsänomistaja voi saada saman summan jokavuotisena vuokratuottona maa-alueestaan, vaikka siellä voi jatkaa metsän kasvatusta normaalisti.

Keskusta linjaa:

- On syytä säätää tuulivoimalaki oikeudenmukaisen ja kokonaiskestävän tuulivoimatuotannon varmistamiseksi. Keskusta haluaa edistää erillisen tuulivoimalain tekemistä, jolla edistetään tuulivoimatuotantoa kestäväällä tavalla. Tuulivoimalaissa keskeistä on puuttua oikeudenmukaisempaan maksujärjestykseen maanomistajan näkökulmasta (mm. korvaukset maanomistajille siirtolinjoista) ja huomioidaan vaikutukset kiinteistöjen arvon alentumiselle tuulivoimalaitosten läheisyydessä. Tanskan-malli tuulivoimalaista toimisi hyvänä pohjana uudelle tuulivoimalaille.

- *Itä-Suomen tuulivoimankäytön todelliset esteet tulee selvittää ja varmistaa tuulivoiman käyttö alueella heikentämättä turvallisuutta.*

Turve

Turve on edelleen ylivoimaisesti paras materiaali, jota on mahdollista hyödyntää kasvualustana tai kuivikekäytössä alkutuotannon tarpeisiin. Turpeen pH on alhainen ja turpeessa ei ole viljelykasvien tuholaisia, tauteja eikä rikkaruohoja. Turpeen antibakteerisuuden ansiosta tuotantoeläimet pysyvät terveinä, eikä antibiooteille ole siten tarvetta. Turpeen käyttö ehkäisee siis osaltaan antibiootiresistenssiä. Turvetta on myös helppo käsitellä ja se on puhdasta ja siinä yhdistyvät monet ominaisuudet, jotka tekevät siitä erinomaisen maanparannusaineen.

Kasvu- ja kuiviketurpeelle on vaikea löytää vaihtoehtoja, jotka olisivat ominaisuuksiltaan samaa luokkaa. Tällä hetkellä

turpeen käyttö energiaksi vähenee kovaa vauhtia, mutta kasvihuoneet ja taimituotanto tarvitsevat kuitenkin edelleen kasvuturvetta ja karjatilat kuiviketta. Kokonaiskestävyyden näkökulmasta turpeen nostaminen alkutuotannon tarpeisiin on turvattava, niin pitkään kuin ominaisuuksiltaan ja kokonaiskestävyyden näkökulmasta vastaava vaihtoehto löytyy.

Keskusta linjaa,

- Kasvu- ja kuiviketurpeen tuotanto ja käyttö on oltava mahdollista myös jatkossa.
- Vaihtoehtoisia kotimaisia kasvualustoja ja kuivikkeita tulee etsiä, jotta tulevaisuudessa olisi mahdollista korvata turvetta laadusta ja kokonaiskestävyydestä tinkimättä.
- Energiaturve huoltovarmuusenergiana turvattava.



Keskustan mielestä sekä ilmasto- että huoltovarmuussyyt edellyttävät bio-kaasutuotannon moninkertaistamista Suomessa. Venäläisen maakaasun tuonti kattaa tällä hetkellä noin 5 prosenttia Suomen kokonaisenergian kulutuksesta. Sen saatavuus muodostaa merkittävän huoltovarmuusriskin. Biokaasun tuotannon lisääminen parantaa myös ravinteiden kierrätystä ja työllisyyttä sekä vahvistaa aluetaloutta. On kuitenkin huomioitava, että pelkkä biokaasulaitos ei automaattisesti paranna ravinteiden kierrätystä, jonka vuoksi tarvitaan lisäksi mädätysjäännöksen prosessointia kuljetuskelpoisiksi ravinnetuotteiksi. Biokaasun tuotanto on tällä hetkellä Suomessa vasta noin 1 TWh, kun teknillistaloudellinen potentiaali on ainakin kymmenkertainen.

Tällä hetkellä suurin osa biokaasusta tuotetaan biojätteistä, jätevedenpuhdistamoiden lietteistä sekä kaatopaikka-kaasuista. Maatalousperäisissä massoissa olisi merkittävin lisäysmahdollisuus, mutta investointeja maatilamittakaavaisiin laitoksiin on syntynyt vain muutamia vuosittain.

Keskusta antaa tukensa vuonna 2021 loppuraporttinsa antaneen Biokaasutyöryhmän toimenpidesuosituksille. Keskusta näkee, että ohjelman toteuttamiseksi täytyy rakentaa yli hallituskausien ulottuva rahoitus, jossa hyödynnetään ilmastorahastoa ja EU-rahoitusta. Keskusta tavoittelee, että biokaasua tuottavien laitosten investointituki kolminkertaistaisiin määrääjäksi ja suunnattaisiin myös maatilatason laitoksille mm. investointitukien ja ravinnekiertokorvauksen avulla.

Keskusta pitää tärkeänä, että maatalousperäisille syötteille ei aseteta uusia rajoitteita tulevissa ilmasto- ja energiapolitiisissa ratkaisuissa. Olemassa olevien turvepeltojen hyödyntämiskelpoisuutta ruuantuotannon lisäksi myös biokaasun tuotantoon ei saa vaarantaa EU- tai kansallisella sääntelyllä.

Keskusta tavoittelee, että liikennekaasut saadaan biokaasuksi vähintään samassa aikataulussa, kun Suomi tavoittelee hiilineutraaliteettia. Huoltovarmuuden ja ilmastoperusteiden lisäksi kohtuuhintaisuus liikkumisessa ja tavaroiden kuljetuksessa on Keskustalle tärkeä peruste edistää biokaasun tuotantoa.

Keskusta linjaa,

- *Biokaasun tuotantoon ja käyttämiseen kannustetaan laaja-alaisesti. Taloudelliset kannusteet tulee pitää riittävällä tasolla, jotta tavoitteisiin päästään biokaasutuotannon lisäämiseksi. Biokaasun kysyntää sekä teollisuudessa että liikenteessä on tarpeen kehittää systemaattisesti.*
- *Biokaasutuotanto voi tuoda markkinoita nurmikasveille, mikä toimii kannusteena myös viljelykierron monipuolistamiseen erityisesti kasvinviljelyvaltaisille alueille. Myös maatalouden sivuvirroille biokaasutuotannosta voi löytyä sopiva hyödyntämiskohde.*
- *Hajautettu maatilabiokaasun tuotanto on ja tulee olla tärkeä osa energiahuoltovarmuutta ja siirtymistä fossiilisista energianlähteistä uusiutuvaan kotimaiseen energiaan.*

Biomassat

Biomassalla on suuri merkitys Suomen päästöttömälle energiantuotannolle, energiaomavaraisuudelle ja huoltovarmuudelle. Bioenergiaa tarvitaan tulevaisuudessa runsaasti lisää fossiilienergiakäytön vähentyessä. Metsien hoitorästeistä, pelto- ja ympäristöbiomassoista sekä teollisuuden ja sahojen sivuvirroista on saatavissa runsaasti kestäviä biomassoja niin lämmitys- kuin liikennekäyttöön. Suurin uhka bioenergian käytölle on kiristynyt sääntely erityisesti EU-tasolla. Keskustan mielestä Suomen on toimittava sen eteen, että EU-sääntely

ei estä kestävästi uusiutuvan fossiilisia ja uusiutumattomia luonnonvaroja korvaavan raaka-aineen käyttöä.

Sähköistyvän yhteiskunnan myötä Suomi tarvitsee tasaista ja varmaa lämmön- sekä sähköntuotantoa, joka voidaan tuottaa kestäväällä biomassalla.

Keskusta linjaa,

- *Biokaasun, hiilineutraalien synteettisten polttoaineiden ja uusiutuvien korkeaseospolttoaineiden (HVO -uusiutuva diesel ja E85-bioetanoli) käyttöä tulee edistää, esimerkiksi energiaverodirektiivin mahdollistamien verohelpotusten avulla, tuotantolaitostuella ja biokaasun jakeluverkoston laajentumista tukemalla.*

- *Edullisia käyttövoimakonversioita tuulee voimakkaasti lisätä siltaratkaisuna, kunnes autokanta uudistuu.*
- *Biopolttoaineiden käyttö turvataan energiantuotannossa energiahuoltovarmuuden ja sähköverkon toiminnan varmistamiseksi.*



Kuvat: Kuvatoimisto Rodeo



Keskusta
Se kotimainen.